

REBELL

Rød Ungdoms Magasin • Nr. 1, 1990 • 23. årgang • Pris: 15 kr

KAMPEN OM IDEALET

Flørt deg fram over alt!

Det er det heteste tipset ved inngangen til 90-åra.

Det var ikke like godtatt da Mona Lisa gjorde det i 1503. Rebell har sett nærmere på hva moter og idealer har betydd for kvinner fram til i dag.

KAMPEN OM IDEEALET

■ ■ ■ Fra tidenes morgen har folk hatt glede av å pynte seg med forskjellige typer utsmykning til spesielle anledninger, seremonier og ritualer. Å pynte seg litt ekstra har i lang tid vært forbundet med at noe feires, noe positivt. I de vestlige samfunnene er det stort sett kvinnen som har fått nytte godt av denne tradisjonen. Mens menn har vært henvist til dress og slips i duse og mørke farger.

Men pynting slik vi kjenner den i form av nasjonaldrakter, som bunad her i Norge, er ikke lenger det vi først assosierer med å stille opp i fint antrekk. Det nasjonale særpreget er mer eller mindre borte (unntatt på 17. mai) og den vestlige verden ser mer og mer ut som en homogen masse produsert på samlebånd.

■ ■ ■ Moteindustrien er en mektig industri. Og også i denne bransjen, som i alle andre bransjer med profitt som mål, så dukker masseproduksjonen og rasjonaliseringen opp som en naturlig konsekvens. Dusinvis av like klesplagg spyes ut over hele verden så langt det er penger og hente.

Men motene og idealene forandres ustanselig. Og spesielt kvinner har gjort de mest utrolige og bokstavelig talt livsfarlige ting for å leve opp til idealbildet. Enten det har vært å være tjukk, tynn, brun, blek, flatbrystet eller brystfager.

Kvinnebevegelsen har naturlig nok hatt problemer i forhold til dette. Fornuften har kjempet mot lysten. Og mange vil sikkert hevde at det til tider gikk litt vel langt med ideen om å se minst mulig velkledd ut. I de seinere år har dette heldigvis blitt mer avslappet. Men de positive sidene ved det å pynte seg har det allikevel ikke vært mye snakk om.

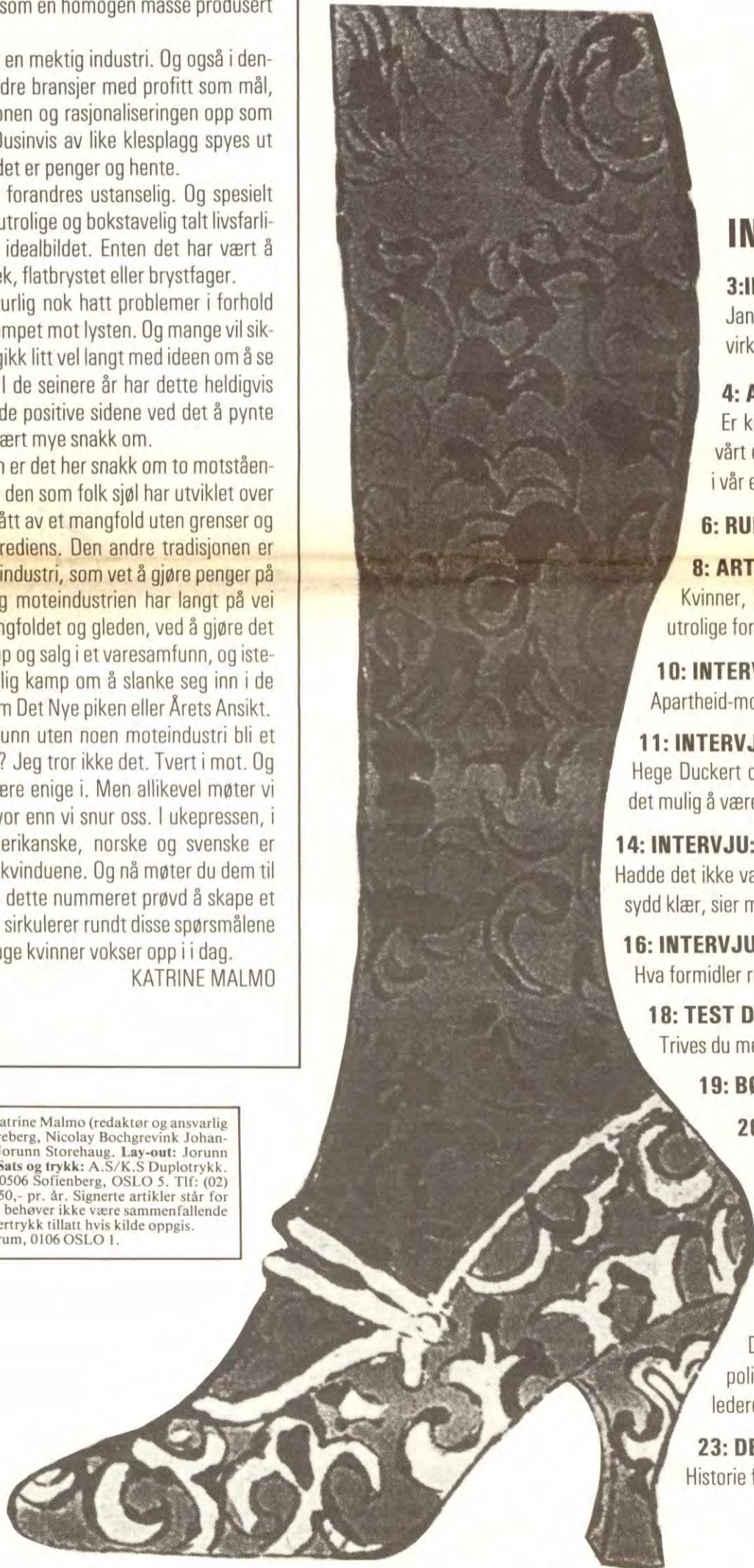
■ ■ ■ Etter REBELLS syn er det her snakk om to motstående tradisjoner. Den ene er den som folk sjøl har utviklet over hele kloden, som har bestått av et mangfold uten grenser og med glede som hovedingrediens. Den andre tradisjonen er skapt av en gedigen moteindustri, som vet å gjøre penger på andres oppfinnsomhet. Og moteindustrien har langt på vei klart å ødelegge både mangfoldet og gleden, ved å gjøre det hele til et spørsmål om kjøp og salg i et varesamfunn, og isteden gjort det til en uendelig kamp om å slanke seg inn i de dyreste klær for å se ut som Det Nye piken eller Årets Ansikt.

■ ■ ■ For ville et samfunn uten noen moteindustri bli et grått og kjedelig samfunn? Jeg tror ikke det. Tvert i mot. Og det vil sikkert de fleste være enige i. Men allikevel møter vi på motene og idealene hvor enn vi snur oss. I ukepressen, i reklamen, på filmer (amerikanske, norske og svenske er verst), i idretten og i butikkvinduene. Og nå møter du dem til og med i REBELL! Vi har i dette nummeret prøvd å skape et bilde av hvilke tanker som sirkulerer rundt disse spørsmålene ute i den verdenen som unge kvinner vokser opp i i dag.

KATRINE MALMO

REBELL

Redaksjon dette nummer: Katrine Malmo (redaktør og ansvarlig utgiver), Rune Endresen Ytreberg, Nicolay Bochgreving Johansen, Solveig Mikkelsen og Jorunn Storehaug. **Lay-out:** Jorunn Storehaug og redaksjonen. **Sats og trykk:** A.S./K.S Duplotrykk. **Adresse:** Rebell, Pb. 4702, 0506 Sofienberg, OSLO 5. Tlf: (02) 37 73 50. **Abonnement:** kr. 50,- pr. år. Signerte artikler står for forfatternes egen regning og behøver ikke være sammenfallende med Rød Ungdoms syn. Ettertrykk tillatt hvis kilde oppgis. Rød Ungdom, Pb. 610 Sentrum, 0106 OSLO 1.

INNHOOLD:

3: INTERVJU MED EN SKRIBENT:

Jan H. Jensen forteller om sitt liv som skribent. Og historier fra virkeligheten er tydeligvis ikke alltid fra virkeligheten

4: ARTIKKEL:

Er kommunismen fortsatt noe å tro på og vilke strategier skal vi bruke i vårt daglige arbeid. Er staten det rette sted å kreve fra, eller må vi ta sjeen i vår egen hånd?

6: RUBBEL OG BIT

8: ARTIKKEL:

Kvinner, kropp og klær: Kvinner har opp gjennom tidene gjort det mest utrolige for å leve opp til forskjellige idealer.

10: INTERVJU:

Apartheid-motstandere i London

11: INTERVJU:

Hege Duckert og Eli Aaby snakker om moter, menn og kvinneidealene: Er det mulig å være både vis og vakker?

14: INTERVJU:

Hadde det ikke vært for at folk er usikker så hadde de ikke kommet til meg for å få sydd klær, sier motedesigner Anne Kathrine Solheim.

16: INTERVJU:

Hva formidler redaktøren av Det Nye til unge kvinner?

18: TEST DEG SELV:

Trives du med livet? Og hvordan vil livet bli i 90-åra?

19: BØKER

20: INTERVJU:

Rosa Rebeller Vil at homofili skal nevnes på lik linje med heterofili i undervisningen på skolen.

21: GJESTESKRIBENT:

Daglig leder i Natur og ungdom lurer på om 90-åra vil bli et nytt tiår.

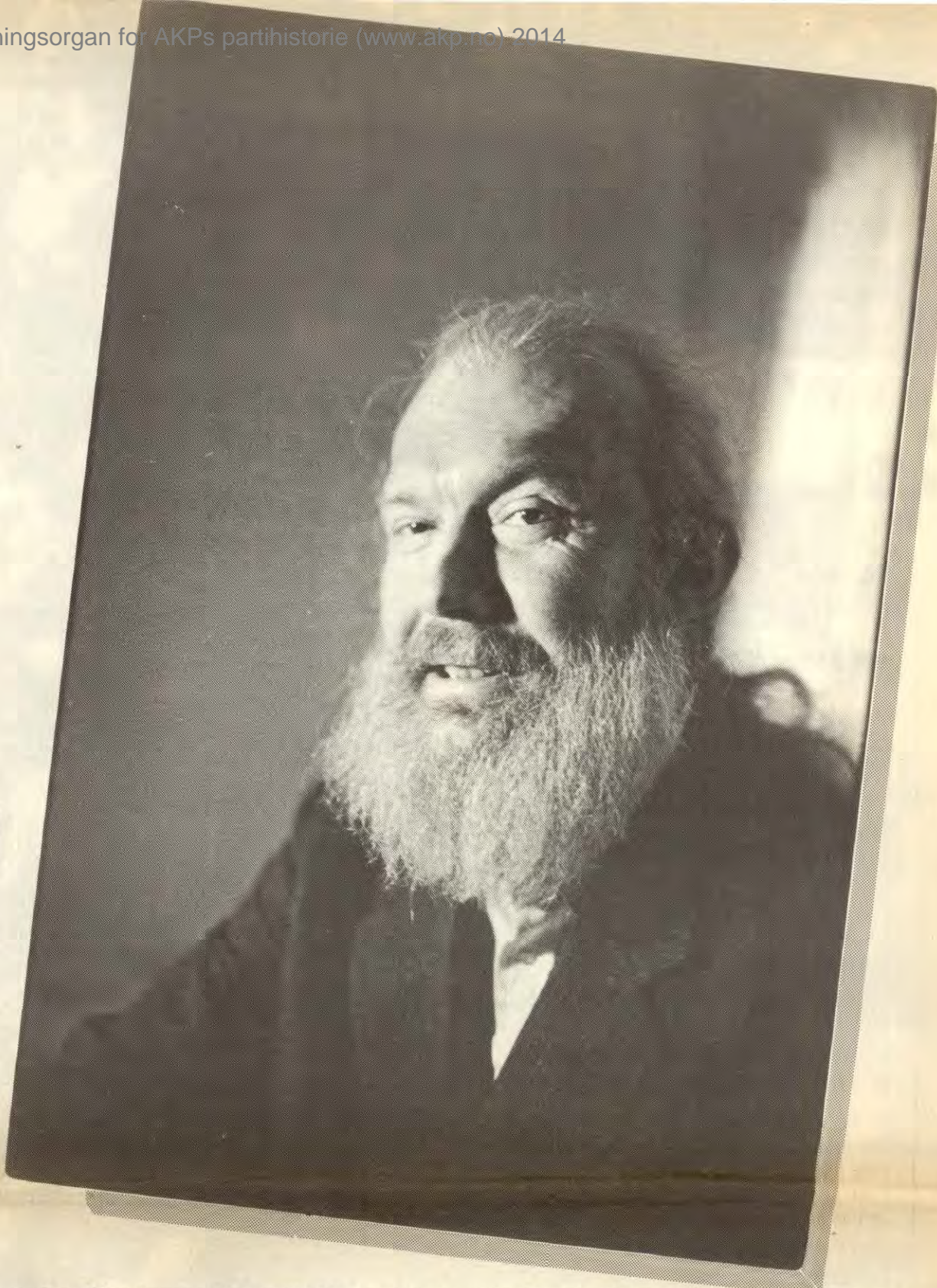
22: ARTIKKEL:

Den økende arbeidsløsheten er ikke et resultat av en tilfeldig politikk, men et ledd i utviklingen mot 2/3-samfunnet, mener lederen i Rød Ungdom.

23: DETTE HENDTE MEG:

Historie fra virkeligheten?

UNG OG FORELSKET TIL LANGT OPP I 40-ÅRENE

Jan H. Jensen har fått mange unge jenter til å bli dypt rørt og revet med av hans falske «historier fra virkeligheten».

**Jan H. Jensen. 45 år. Bosatt i Trondheim. Denne mannen har et beme-
relsesverdig liv bak seg. Han har
vært gravid flere ganger. Han har
tatt et par aborter, til og med illega-
le, og har titulert seg sjøl som både
alkoholiker og narkoman. I tillegg
har han vært ung og forelsket til
langt opp i 40-årene.**

Høres dette rart ut? Alt har sin naturlige forklaring. Jensen har nemlig vært en ivrig leverandør av «historier fra virkeligheten» til norske ukeblader, og kjenner ukebladverdenen fra innsida.

Jan H. Jensen debuterte som forfatter åtte og et halvt år gammel. Da sendte han inn et blad til Barnas Avis og fikk et Tarzan-blad i honorar. Senere skulle han bli en meget produktiv forfatter. Han anslår antall egenproduserte bøker for å ligge en plass mellom 30 og 40. Men det betyr ikke at Jensen kun har viet livet sitt til å skrive bøker. Han har gjort mye annet rart også. Blandt annet har han vært securitasvakt og fabrikkarbeider. Og han har livnært seg som sjømann og dørvakt på en jazzklubb. Han har også vært fast ansatt i Bladkompaniet, men er i dag freelancer på heltid. I Trondheim er han for tida mest kjent som Cassandra, som hver lørdag står ansvarlig for ei moroside i Adresseavisen. Cassandra-spalten har falt i smak hos trøndere, som åpenbart har sansen for Jensens språklige krumspring og snedige kommentarer.

Jan H. Jensen går generelt for å være ei skikkelig skravlebøtte, som alltid har ei artig historie på lager. I fjor gav han forøvrig ut boka «Varm velkomst», som inneholder en samling med kriminalnoveller. De bøkene han har skrevet som har solgt mest er «Ekte

kvinner bruker ikke helsesko». Den boka skrev han i samarbeid med Finn Arnesen, og den ble solgt i 30 000 eksemplarer. Senere kom etterfølgeren «Ekte pakketurister reiser ikke til Uddevalla», som også ble utgitt på dansk.

HISTORIER FRA VIRKELIGHETEN

Rebell traff Jan H. Jensen en ettermiddag mellom skriveøktene for å fritte ham ut om hans kjennskap til ukepressa. Vi må bare slå fast: han skammer seg ikke det grann over at han, som seriøs forfatter, har levert stoff til de fleste norske ukeblad.

— Det er riktig det. Jeg har med jevne mellomrom skrevet i de fleste ukebladene. Jeg har blandt annet hatt Hjemmet, Vi Menn, Kriminaljournalen, Kvinner og Klær og Romantikk som oppdragsgivere. I disse bladene har jeg bidratt med noveller, artikler, intervjuer og fotoromaner. Når det gjelder sistnevnte så har jeg til og med vært med som skuespiller og regissør. I tillegg har jeg skrevet en del historier fra virkeligheten. Det skjedde i perioder da jeg trengte penger. Dette har ikke vært sjølopplevde historier. Jeg har skrevet om alt mellom himmel og jord. Om graviditeter, aborter og forelskelser. Det blir ikke så mange slike historier nå lenger. Det var mest før i tida at jeg livnærte meg på slike skrablerier.

— **Har du aldri hatt noen skrupler ved å skrive historier som skal være fra virkeligheten, men som bare er fri fantasi?**

— For ti år siden ville jeg svart jo til dette spørsmålet. I dag svarer jeg et blankt nei. Tanken bak denne spalten var god fra ukebladens side, og er det fortsatt. Leserne skulle få anledning til å fortelle sine egne, sjølopplevde historier. Ikke alle slike historier er

falske. Jeg antar at halvparten er innsendt av leserne, resten er falsum. Noe er byråstoff. Sjøl har jeg ofte skrevet disse «historiene fra virkeligheten» på bestilling når ukebladene ikke har fått tilsendt nok stoff fra leserne.

Å BRYTE TABUGRENSER

— Når jeg har skrevet for ukepressa har jeg stort sett gått mine egne veier. Ta for eksempel Romantikk. Der har jeg levert historier som ofte har representert et brudd med gamle tabugrenser. På midten av 70-tallet snudde jeg for eksempel kjønnsrollene på hodet, og skrev om den mannlige sekretæren som forelsket seg i den kvinnelige sjefen. Jeg har også skrevet noveller der to homofile menn fant hverandre til slutt, og om tøffe jenter som spiller en aktiv rolle i samfunnet. Slike ting har alltid sklidd rett igjennom. Jeg har aldri opplevd noen sensur.

MEDIESKAPT VIRKELIGHET

— Ukebladene blir kritisert for å gi folk det folk vil ha. Men det er heller slik at forfatterne gir ukebladene det de tror ukebladene vil ha. Derfor er novellene ofte dårlige. Egentlig ønsker jeg å utfordre seriøse forfattere: I stedet for å kritisere ukebladene, burde de heller skrive i dem, og dermed høyne kvaliteten på stoffet. For øvrig har jeg gjennom årenes løp, truffet mange seriøse forfattere, som i penge- nød har kommet snikende til ukebladsredaksjonene og levert stoff under pseudonym.

— **Du ser altså overhodet ingen betenkeligheter med å skrive falske historier fra virkeligheten?**

— Nei, det eneste må være at de fleste hi-

storiene presses inn i en slags ukebladform. Når leserne skriver om sitt liv, komponerer de disse historiene slik at de blir lik alle andre ukebladhistorier. De blir pregløse og ordinære. De skriver ikke ut fra egne erfaringer, men ut i fra hvordan de tror at ukebladredaktørene vil at historiene skal være. På denne måten kan vi risikere at virkeligheten blir medieskapt. Leserne identifiserer seg med en skapt virkelighet.

— Ellers vil jeg si: Det er bortkastet for meg å skrive i Klassekampen. Der er alle enige med meg. Jeg vil nå et annet publikum. Et publikum som i denne sammenhengen altså er ukebladlesere.

ALLSIDIG FORFATTER

Dette avslutter Jan H. Jensen med. Som er en seriøs og useriøs forfatter om hverandre. Tidligere leder av Trøndersk Forfatterforening. Moromann og sketsjemaker. Produktiv og skrivefør. Som kan kroto ned en ukebladhistorie på et par timer hvis han ønsker det. Og som er forfatter av den mest poulære avis-sida i Trøndelag. En forfatter som nå skriver på en ungdomsbokserie, der handlingene utspiller seg i Trondheim. «Ring Radio Rød» heter serien, og vi aner hvor inspirasjonen er hentet fra. Jensen har sjøl jobbet som moromann i Radio RV i Trondheim. De tre første bøkene er allerede skrevet, og handler om en gjeng med ungdommer som driver en nærradio. Og som med mikrofonen i hånda roter seg bort i de villeste situasjoner. Bøkene er snart å finne i salg. Men Jan H. Jensen har tid til mye annet også. Og hvis vi tar en tilfeldig titt i et nummer av Romantikk, er det ikke umulig at vi støter på navnet hans.

SOLVEIG MIKKELSEN
Foto: RUNE HANSEN

Venstresida har ofte sett på private løsninger som negative. Den har isteden gått i spissen for at kravene skal rettes mot staten, og at den skal ordne opp for oss. Men hvis målet skal være at folk skal styre så er det vel ikke noe vi kan lære mere av enn å ta sjeen i egen hånd, også i dag.

(Foto: KLASSEKAMPEN)

KOSTER ELLER KJEPPER?

«Æ vil itj ha den derre sosialismen dåkkers, SV, AKP og NKP. Æ vil at vi ska bygg vårt eige samfunn den herre gången». Linjer fra et vers som ennå ikke er skrevet?

Strategier for en folkeog naturstyrt økonomi er på ulike måter under diskusjon i bevegelser og miljøer verden over. Det dreier seg om hvordan vi kan handle mest mulig fornuftig i dag for på sikt å komme fram til en direkte folkemakt som er i samsvar med naturens begrensninger og folks behov.

Venstresida i Norge har i dag en folke- og naturstyrt økonomi som mål. Derfor har vi kanskje som viktigste rettesnor i alt vårt arbeid at folk sjøl direkte skal styre over egne liv? Eller har vi det? Kanskje vi i praksis har fått den rettesnora at *staten* skal styre folks liv?

STATEN

Venstresida har et tosidig forhold til staten. I teorien har, i det minste deler av venstresida, et syn på den nåværende staten som borgerskapets redskap for å styre den delen av overskuddet som skal brukes for å sikre herskerklassen en brukelig arbeidskraft.

Likevel har vi ofte i praksis en slags sosialdemokratisk tro på at statlig ansvar er veien å gå. Våre krav stilles som regel til staten for at den skal ordne opp for oss på ulike områder. Men livene våre er viktigere enn at borgerskapets skiftende investeringsbehov skal bestemmes over boligpolitikk, barnehageutbygging og andre nødvendige behov vi har.

I Sogn og Fjordane satte miljøbevegelsen i fjor høst sjøl i gang opprenskningsaksjoner når oljesøl fløt i land. Miljøbevegelsens protestkultur tilsier at vi i en tilsvarende situasjon i stedet hadde organisert demonstrasjonstog rundt stranda og kanskje sendt en delegasjon til Stortinget med store paroler om at *staten* måtte vise ansvar og renske opp oljesølet. *Både* eget initiativ og krav til staten er nødvendig, men forfaller vi kun til det siste forblir vi protestorganisasjoner - punktum.

RESULTATORIENTERT GENERASJON

En ny ung generasjon vokser nå opp med en helt annen *tilnærming* til politisk arbeid enn den som dominerer på venstresida. Skoleklasser i Norge og Sverige organiserer sjøl omfattende prosjektarbeider som har som mål å løse konkrete problemer globalt og lokalt. Noen skoleklasser måler utslippet av sur nedbør, noen rensker opp forurensinga av innsjøen i nærmiljøet og noen kjøper en bit av regnskogen for å bevare den fra imperialistisk nedhugging. Den resultatorienterte generasjonen vil gjøre noe med både de små og store spørsmåla. Gjør ingen andre det (stat, kommuner, næringsliv) - gjør vi det sjøl, ser ut til å være mottoet.

HER OG DER

Motsigelsen mellom det vi har kalt dagskamp og arbeidet for sosialismen har preget diskusjonen om hva sosialister bør gjøre. Denne motsigelsen har gitt næring til mye strid og splittelse. Samtidig har det vært nødvendig at begge sidene i motsigelsen har vært der. *Både* folk som har lagt mest vekt på den dagsaktuelle interessekampen og folk som har vært mest opptatt av å utvikle sosialismealternativ.

Nå må det diskuteres om denne motsigelsen kan utvikles til noe kvalitativt nytt, som kan ta opp i seg begge sidene. Altså om skillet mellom dagskamp og kamp for sosialistiske løsninger trenger å være så skarpt. Det er dette den nye strategien for folkemakt framover sannsynligvis må bygges på - uavhengig av organisasjonsformene vi velger å jobbe innafor.

Skillet mellom dagskamp og arbeidet for sosialismen har gjort oss fremmedgjort fra våre egne mål med det daglige politiske arbeidet. Vi lager oss individuelle begrunnelser, som ikke nødvendigvis har noe med målene våre å gjøre, på hvorfor vi står på i politisk arbeid døgnet rundt.

Når målene blir fjerne blir avarter av pietisme og moralisme lett en del av organisasjonskulturen. Årsakene til politisk aktivitet i sosialistiske og kommunistiske organisasjoner blir ofte bare i ord direkte folkemakt - men i praksis sosiale behov og vaner.

Sosialister og kommunister har i for liten grad klart å knytte vårt strategiske mål - direkte folkestyre - til daglig politisk arbeid. Vi har arva mye av den administrative tradisjonen som både stammer fra føydalsosialismen og fra kapitalismen. Når det i RV-valgkamper ofte blir sagt i avslutningsinnlegget på debatt møtet at RV ikke kan ordne opp for folk - så har det vel samtidig framstått som en oppfordring til at folk må presse de andre politikerne slik at *de* kan ordne opp.

Det nye som kan skje nå, er politisk handling for at folket sjøl skal styre direkte. Egeninteresse til borgerskap og nye balkongvin-kende føydalherrer kan ikke lenger styre naturen og de menneskelige ressursene fornuftig. Dette bruddet med *den administrative tradisjonen* vi alle mer eller mindre er en del av, er et av de første skritt i retning av å utvikle en ny strategi for 90-åra.

DUGNADARBEID

For å finne en fornuftig strategi for norsk sosialisme bør vi bl.a. studere årelange erfaringer i Norge med folkelig egenorganisering. Dette er ikke oppkonstruerte planer for hvordan arbeid kan organiseres alternativt og behov dekkes. Det er store deler av det norske folks *egne* erfaringer med kollektiv organisering.

Emely Andersen fra Vingelen i Nord-Østerdalen oppsummerte ved tiårsskiftet 80-åra slik til lokalavisa «Arbeidets Rett»:

»- 80-åra har vært positive år for et lite byg-

desamfunn som Vingelen. Dette 10-året har tilført bygda ny vekst som gjør det lettere og bedre å bo her. Fast dekke på veiene... fint kirke- og skolemuseum. Flere har gått sammen om etablering av en revfarm, og et utleiebygg er reist som rommer innkjøpslag, regnskapskontor og bank. Vi har fått trygdeboliger, barnehage og bibliotek og idrettsanlegget er nesten ferdig. Et mekanisk verksted med flere funksjoner er innflyttingsklart og etablert er sølvsmed, murer og frisør.»

Videre sier hun: »Alt dette er ikke kommet i stand uten offentlige midler, men en betydelig egen- og dugnadsinnsats er utført. Dugnadsånden er stor i Vingelen, den sveiser oss godt sammen, og vi gleder oss over det som blir gjort til det beste for hver enkelt av oss.»

I medlemsbladet til AKP og RV (Opprør nr. 1/90) skrev Arna Meisfjord om Bardal Helse- lag. Et over 60 år gammel aktivum i lokalmiljøet som med egne krefter har ordnet helsetjeneste, tannbehandling, folkebad og annen kollektiv organisering for hjelp til sjøhjelp. Her er det verken profittthungrige kapitalister eller staten som har stått for organiseringa.

Arna Meisfjord avslutter artikkelen: »Tenk om heile storsamfunnet kunne organiserast slik at produksjonen var til fellesskapet sitt beste og menneska var målet og ikke ein vare. Eg kallar framleis denne visjonen sosialisme. Den norske sosialismen vil ha mykkje å lære av Bardal Helselag.»

SAMFUNNSMESSIG OG PRIVAT ARBEID

Det finnes mange tilsvarende eksempler som ovafor fra hele Norge. I dette arbeidet er det ikke noe politisk parti eller folk med medfødte lederevner som står for organiseringa. Problemet er at dette er erfaringer de fleste har, spesielt i distrikts-Norge, samtidig som vi er opplært til at det eneste viktige arbeidet er lønnsarbeidet som framskaffer den *nyttende* klasse sitt overskudd.

Derfor blir disse alternative erfaringene med hvordan arbeid kan organiseres og beslutninger taes, skjovet over til den private sfære. De blir ikke sett på som en samfunnsmessig fornuftig måte å produsere f.eks sykler, lamper og strikkepinne på. Denne kollektive behovsretta produksjonen som eksisterer må i sosialistisk argumentasjon løftes ut av den private sfære og holdes fram som en viktig byggestein for et nytt folkestyrt Norge.

PRIVATE LØSNINGER?

Det arbeidet som ikke styres av staten eller det private næringsliv blir av venstresida ofte sett på som private løsninger og dermed som noe negativt. Det er det nødvendigvis ikke. Det er forskjell på om folk i et lokalsamfunn løser behovet for en barnehage ved at hver familie passer sine egne barn, *eller* om de bygger en felles barnehage uavhengig av staten.

I 90-åra vil trolig større kooperativbevegelser vokse fram. I takt med den nedbygginga som skjer av velferdsstaten må folk ty til egne løsninger på viktige behov. Et spørsmål blir da om den nye bevegelsen vil virke samfunnsbevarende eller revolusjonær? Erfaringene fra begynnelsen og midten av dette århundre tilsier at kooperativorganisering kan bli byråkratisert og trukket nært inntil makta. Videre kan det bli til vareproduksjon (kjøp og salg) og ikke ren nytteproduksjon. Vilrårene for om disse bevegelsene skal forbli grasrotbevegelser har bl.a. sammenheng med om vareøkonomien er inne i en oppgangsperiode og ekspansjon eller i krise.

PÅ KORT OG LANG SIKT

Likevel er det mye som peker framover ved å delta i oppbygging av nytteproduksjon og kollektive løsninger i dag. Kortsiktig er det viktig fordi situasjonen til folk blir bedre her og nå. Langsiktig er det ett viktig bidrag for å bygge opp allianser mellom folk som gjennom utviklinga i den kapitalistiske produksjonen kan bli oppsplitta og svekka som felles handlende kraft. Videre viser det retninga for hvordan samfunnet kan organiseres gjennom egne lokale og kollektive løsninger *her og nå*.

Hva er mulig å få til av bruksverdiproduksjon i et kapitalistisk samfunn? Det vet vi ikke før det er prøvd. Folk må erfare at, ikke bare gamle herskere må byttes ut med nye, men at *rammene* må sprenges fordi de stenger for et bra liv. Borgerskapets eiendomsrett over naturressurser og mye av arbeidstida vår setter klare rammer som må brytes. Likevel er det ikke noe i veien for å utnytte de *»friområdene»* som finnes *innafor* disse rammene. Å gjøre dette er ikke å ta del i administreringa av kapitalismen, men å utvikle styringsalternativer for direkte folkemakt. Slik at en sosialistisk revolusjon blir noe mer enn kampen mot de fæleste herskerne.

Det er naivt å tro at det går an å bygge seg gradvis inn i sosialismen ved å bygge opp folkestyrt bruksverdiproduksjon og sosiale løsninger under kapitalismen. Om og om igjen vil det komme til svære konfrontasjoner med makta, enten det dreier seg om eiendomsretten til fiskebruket eller tvangsmessig skattelegging av egenaktivitet.

Grunnlaget for en revolusjonær omforming av samfunnet er likevel bedre når erfaringene med folkelig organisering eksisterer. En sosialistisk revolusjon innebærer noe mer enn at den gamle herskerklassen styrtes og nye ledere blir innsatt. Den må innebære kvalitative endringer i måten samfunnet blir organisert på. En djup sosial, økonomisk og politisk revolusjon som må bygges opp fra grunnen av.

Ulempen med kjepper som revolusjonært redskap er at de egner seg dårlig til å feie med. Det bra med å bruke koster er at de *både* kan brukes til å feie med og som kjepper.

BJØRN OVE AUSTBERG

RUBBEL OG BIT

FAMILIEIMPERIUM?

Neida, det er ikke noe gedigent palass det er snakk om. Heller ikke marmorbelagte kontorlokaler på størrelse med aulaer. Neida, det er demokrati det er snakk om. Vi lever jo i et demokratisk land. Hviket betyr fritt oversatt fra gresk: et folkestyrt land. Ganske fantastisk! Å leve i et folkestyrt land uten engang å legge merke til det. Kanskje det skyldes at denne spalte er så opptatt av av absolutt alt, ja bokstavelig talt rubbel og bit, at vi glemmer se oss rundt? Men her om dagen hørte vi om noe som framdeles sitter som klistret på hjernen. Og det fikk oss

også til å undres over hvem disse folkestyrerne er.

Saken var at byrådslederen i Oslo og resten av familien Tetzchner skulle få benytte seg av kommunal gymsal og svømmehall gratis, mens resten av kommunens innbyggere ikke skulle det. Hva kan være tanken bak, tenkte vi. Jo, kanskje

det var vanlig barnelærdom som lå til grunn: «Hva tror du ville skjje hvis alle gjorde det?» Ikke vet vi. Men det som bekymret oss mest var dette med folkestyre. For hvem kunne disse folkene være? Som bestemte noe slikt. Kunne det være naboen? Eller noen arbeidskollegaer? Noen av vennene våre? Sjøl om tanken var nærmest

utenkelig så var vi preget av denne paranoide tanken i flere dager. Vi begynte nærmest å se på venner som fiender. Inntil vi tok mot til oss og spurte: Har du vært med på å bestemme at Tetzchner skal få bade gratis bare fordi han er byrådsleder?

Etterhvert oppdaget vi at det var ganske mange av de vi spurte som hadde lurt på det samme som oss. Dette førte til at vi fortsatte å spekulere på hvem som hadde bestemt dette, og hvorfor? Vi grublet lenge, og ideene var mange. Vi avviste raskt at det kunne være Tetzchners barnelærdom eller skolelærdom som lå til grunn, for den hadde han jo glemt for lenge siden. Det fantes det mange eksempler

på. Så her kommer den ideen vi likte best, og som var mest troverdig, sjøl den var skremmende: Det var selvfølgelig et familieimperium som holdt på å vokse fram. Vi hadde jo sett det forsvinne fra Romania i juleferien. Og nå dukket det opp her! Det eneste spørsmålet vi ikke fant noe sikkert svar på var om det kunne være snakk om et slags internasjonalt familieimperium. M. Tetzchner og M. Thatcher..? Kunne det være noen sammenheng? Men vår ortografi er ikke så god, så vi tok ikke noe standpunkt til saken. Så vi venter nå på krefter som kan hjelpe oss.

Men vi var nå iallefall alle sammen veldig glade for at vi var kvitt våre paranoide trekk...

EN HISTORIE FRA VIRKELIGHETEN I

De hine hårde søtti-åra var harde, og diskusjonene hardere. I 1977 var partiet (AKP) i Tromsø ivrig opptatt av å tjene folket. Akkurat da tjente fortroppen folket best bl.a. ved å studere boka om gerilja-krigføring i Norge og å diskutere hvordan massene skulle gå fram i en borgerkrig. Samt å gjemme ammunisjonskasser på fjellet Fløya i påvente av den kommende folkekrigen. Utifra denne materielle virkeligheten er det klart at en jakttur ikke bare er en jakttur. Da ett av kadrene ville dra på rypejakt i Finnmark, ble han på møte i partiet sterkt frarådet å dra. Fordi hvis folkekrigen kom, burde han være i nærheten, slik at han kunne tjene folket. Derfor burde han heller dra til Kvaløya å bli kjent i terrenget og slik gjøre nytte for seg. Og hvis han samtidig kunne lete etter noen huler de kunne gjemme seg i når folkekrigen kom, hadde han gjort revolusjonen en stor tjeneste. Om han fant hulene sier derimot historien ingenting om.

EN HISTORIE FRA VIRKELIGHETEN II

Jaktturer, reiser og andre turer var i det hele tatt en sak som voldet partiet endel motsetninger. På samme møte kom det fram at en av kameratene hadde vært på sydentur i Spania og blitt forelska i en spanjol. Og nå skulle hun ned å besøke han igjen.

Men dengang ei. Partiet og folket trengte henne, må vite. Hun skulle holde appell 1 mai, skulle tjene folket, skulle hun, og hvis hun ikke gjorde det ville hun bli ekskludert. Og dessuten var disse degosene, spanjolene, noen jævla mannsjåvinister, kvinne-undertrykkere og giggoloer, og hadde hun glemt kvinne-solidariteten? Hva?

Vår kamerat måtte altså foreta ett valg, og valgte kjærligheten framfor å tjene partiet (og folket). At hun ble ekskludert er vel noe hun ikke angrer så veldig på. Spørsmålet er vel om AKP angrer.

RØD UNGDOM

Ja,

- jeg vil ha opplysninger om Rød Ungdom
- jeg vil bli medlem i Rød Ungdom
- jeg vil abonnere på Rebell, kr. 50
- jeg vil gå på Rød Ungdoms bøllekurs for jenter
- jeg vil ha Rød Ungdoms anti-rasistiske plattform

Navn: .....

Adresse: .....

Postnr./stad: .....

Alder: ..... Skole: .....

Sendes til: Rød Ungdom, Pb. 610 Sentrum, 0106 Oslo 1

HVA ER GALT?

Hvorfor består et døgn av 24 timer? Og hvorfor er det akkurat 60 sekunder i ett minutt, og ikke for eksempel 100? Og hva er det som bestemmer når det er natt og når det er dag? Det er jo ikke alltid det er lyst om dagen eller mørkt om natten.

Tid er ikke noe man kan kjøpe eller selge. Men det er allikevel noe man kan ha. Selv om det vanligste er at man ikke har *tid*.

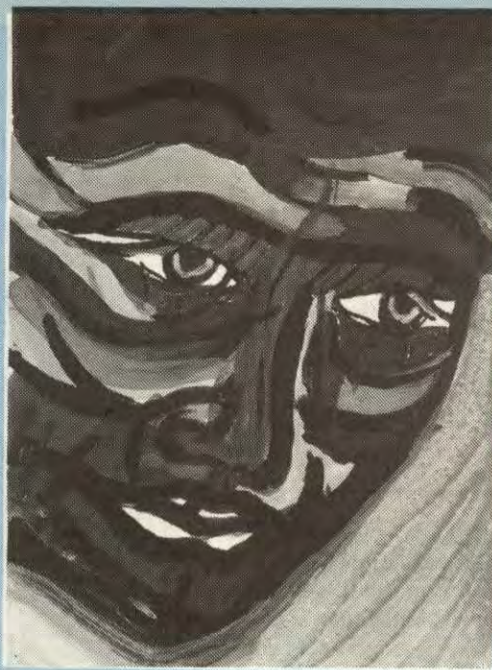
Før i *tiden* hadde man forresten mye mere *tid* enn nå for *tiden*. Alle eldre mennesker sier det. Men jeg skjønner ikke hva dette kommer av? Hadde man så mye mindre å gjøre før i *tiden* da? Eller var det rett og slett flere minutter i en time den gang?

Etter all fornuft så burde det vel være omvendt? Før i *tiden* så tok det kanskje flere dager å komme seg fra en by til en annen, mens det nå bare er en times flytur. Hvor har det blitt av all den *tiden* som skulle vært imellom der? *Tidligere* tok det jo også mye lenger *tid* å produsere ting. Nå er jo alt så effektivt at det går som en fei. For eksempel etter at vi har fått elektronisk avlesing av priser på matvarer. Men kassadamene sitter jo der likevel, både til åtte og ni om kvelden. For ikke å snakke om hele døgnet, i Seven Eleven. Også har vi samene som klager over at de har fått så dårlig *tid* etter at de fikk snøscotere.

Jeg fatter rett og slett ikke hvor *tiden* blir av. Ligger den for eksempel i et reservelager et sted? Eller er det bare så enkelt at *tiden* kommer og *tiden* går? Og hva med at *tiden* leger alle sår?

Hvis noen kan hjelpe meg, så skriv til Rubbel og Bit.

Hilsen «takknemlig for svar»

ILLUSTRASJON: Wenche

Det er ei uendelighet

Æ é på ei reise
farts stripen
symbolisere
lengde og hastighet

Tankan
sjela stagnere
æ sitt på en karusell

rundt
og rundt

«skal du av?»
Noen stoppe mæ.

Men æ ser
foran mæ:
Togskinna uten ende
uansett vei

Det føles som uendelighet

Æ sov,
og sjåføren har gått hjem
for lenge sida.
Han sit innenfor sine
fire vegga,
drikk kaffe
av en kopp
som é over 20 år

Han har stoppa,
eller gått av.

Æ drar videre.

Wenche

Vinduer mot havet

Innimellom
når tankene
vokser
i takt
med problemene:

Som en god venn sa:
«Vinduer mot havet
det er
det er

kanskje
en
løsning»

Mens væten bredte seg
opp langs
buksebeina hans.
Wenche

Benedik 90

Kvinneidealet har forandret seg fra at kvinner skulle bære tykke lag av klær slik at ikke en gang beina syntes, til det mer og mer lettkleddet idealet.

Hva som er vakkert finnes det ikke noen felles oppfatning av. Det bestemmes av tida vi lever i, kulturbakgrunn og selvfølgelig hver og ens personlige smak. Men mange er villige til å ofre både tid, helse og en god del penger for å komme så nær skjønnhetsidealet som mulig. Spesielt gjelder dette jenter.

Nåtidas moter tillater riktignok endel variasjoner, men idealet er likevel nokså entydig. Den berømte amerikanske motedesigneren Calvin Klein har uttalt at «...jeg ønsker ikke at kvinner over størrelse 40 skal bruke klærne mine.» Dette skaper frustrasjoner hos de fleste jenter. Det bor en hobbyslanker i oss alle, og hovedfienden er den fristende sjokoladen og kjøleskapet. Vi bæljer slankepiller og pulver i bøvlevis. Og for mange blir slankekur litt for langvarig.

Vi bruker sminke som inneholder livsfarlige stoffer, presser føttene inn i syltrange sko, Og de fleste tar hull i ørene selvom farene for infeksjoner og allergireaksjoner er store.

«SKJØNNHETENS TYRRANI»

I boka «Skjønnhetens tyranni» forteller Arlene og John Liggett, henholdsvis journalist og psykolog, om kvinner (og menns) higen etter «skjønnhet»: Burmesiske kvinner har forlenget halsen sin til de målte ca. førti cm. ved hjelp av messingringer. Andre folkeslag har strukket ut lepper og ører ved hjelp av plugg, plater og tunge gjenstander. Og de fleste har vel hørt om kinesernes snoring av kvinners føtter til de målte sju cm.

I vesten har vi heller ikke vært et hår bedre. På den engelske dronning Elisabeths I's tid, smurte rike kvinner cerussitt, en grøtblanding inneholdende bly, i ansiktet for å få en glatt, blendende hvit hud. Denne blandingen åt seg inn i huden og gjorde store skader. Dronninga sjøl måtte bruke et to cm. tykt lag pudder for å skjule sitt vansirede ansikt. På slutten av si levetid forbød hun alle speil på slottet.

På Napoleons tid skulle kvinnes midje være 35 cm. Jenter pressa seg inn i korsetter som resulterte i skader på de indre organer og Brukne ribbein. For mange var det nesten umulig å gå og stå.

BLOD, SVETTE OG BENDELORM

Kampen mot det «overflødig» fett har vært spesielt hard - og er slett ikke et nytt fenomen. På 1600-tallet var oppskriften slik: «Stå tidlig opp om morgenen og ta noen kraftige øvelser så du svetter mye. Blø kraftig to ganger i året, i høyrearmen om våren og i venstrearmen om høsten. Siden har det gått slag i slag. Den kjente sangerinnen Maria Callas tok av trede kilo ved å spise bende-lormpiller. Andre kjente kvinner har gått på dietter bestående bare av kjeks og sennep eller kyllingsuppe, amfetamin og sovetabletter. Marilyn Monroe tok klyster før fotografering, for å få mindre mage. Kvinner og menn har låst fast kjevene sine, operert bort deler av magesekken, kuttet bort deler av tarmsystemet eller benyttet dagens effektive metode, som bokstavelig talt koster flekk, fettsuging.

LUBBEN OG RIK

På den tida og i de delene av verden der det har rådet/råder et lubbent ideal er det fordi det symboliserer rikdom. Kun borgerskapets

Marilyn Monroe, 50-årenes kvinneideal. Med kvinnelige og runde former, men flat mage.

kvinner hadde råd til å oppfylle idealet. I deler av Afrika blir fattige jenter på landsbygda sendt på «fethus» før de skal gifte seg og der blir de foret med kjernemelk, grøt og brød.

Og før, når kvinner i mye større grad var avhengig av menn økonomisk og deres verdi

KVINNER, KROPP OG

ble bedømt av ham, er det heller ikke så rart å forstå hvorfor mange har ofra så mye. En kvinne var som en fisk på land uten mann - hadde ikke en sjanse i havet. «Skjønnhet» har vært og er et middel for å oppnå status. Mange påstår at klær skaper folk. Dette kan selvfølgelig diskuteres, men et snev av sannhet er det nok i det. Klærne vi har på oss sender ut signaler. De sier selvfølgelig ingenting om oss som mennesker, men ofte forteller de litt om gruppetilhørighet, f.eks. freaker, punk, snobb etc.

Det er heller ikke tilfeldig hvilke klær som har vært på moten gjennom tidene. De kan fortelle en god del om samfunnsstrukturen og forholdet mellom kjønnene.

KAMPEN OM BUKSENE

En teori om hvorfor kvinner alltid har brukt skjørt og menn bukser, presenterer dansken Broby-Johansen i boka «Kampen om buksene». Han mener det kan komme av at menn i steinalderen gikk på jakt og fant da skinn av dyr som det ble bukser av. Forbenskiner ble det armer av, og bakbenskiner ben. Steinal-

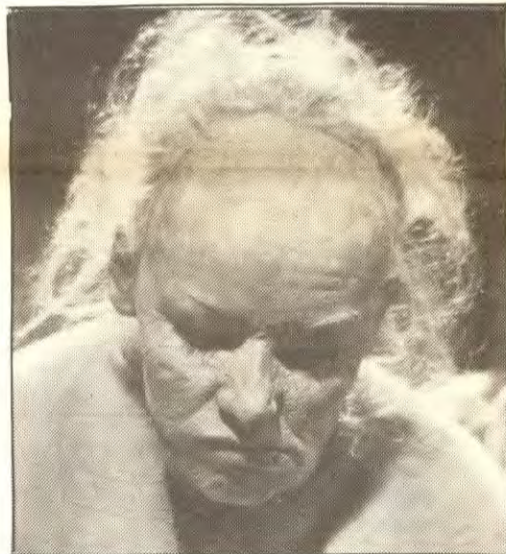

måttet bruke skjørt. I Europa var de spesielt lange, slik at beina nesten ikke syntes.

KRINOLINE OG KORSETT

Kvinner, dette gjaldt spesielt de rike, ble pakket inn i så mange og lange skjorter at de måtte ha hjelp til å flytte seg. Så kom Krinolinen. Dette var et regulært fengselsbur. Med jernbånd og spanskørstivere. En fin kone var på den tida en utstillingsgjenstand som skulle vise allverden hva mannen hadde råd til å henge på henne.

Også overkroppen måtte til pers. Kvinner blei pressa inn i jernkorsetter, som blei skrudd og boltet sammen om midje og bryst.

Dronning Elisabeth den 1. (her i Glenda Jacsons skikkelse) brukte opp rikelige mengder cerussitt, men måtte stadsig legge på et tykkere lag etterhvert som blyet åt seg inn i huden hennes.

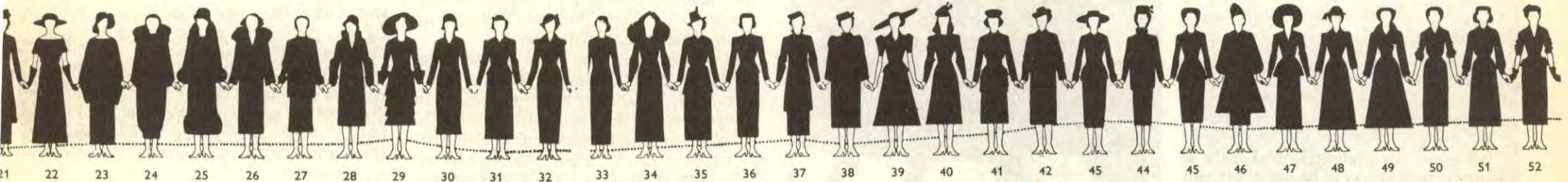
Burmesiske kvinner har strukket ut halsen sin med opp til 40 cm.

Senere brukte en spanskørstivere og hvalbarder, men likevel var det et forferdelig torturinstrument.

REVOLUSJON

Den Franske revolusjon fikk stor betydning

KLÆR

Twiggy, 60-årenes kvinneideal. Man gjorde det meste ut av det minste.

for kvinner. De befri seg fra korsett og krinolinefangekur og kledde seg i tynne chemisekjoler som til og med viste deres føtter. Og i all hemmelighet tok kvinner bukser på under skjørtet. For det skulle enda gå over hundre år før noen kvinne vågde å vise sine bukser...

Men gleden varte ikke lenge. Så snart revolusjonens frihetsberuselse var over, ble småborger- og borgerskapets kvinner pakket inn som utstoppede dukker. Nå måtte de også bære på tournurer, en slags halvkrinoline, som gjorde dem tre ganger så tykke nedentil som oventil.

KNAPPEHULLENES PLASSERING

Dette illustrerer ganske godt at motene gjen-speiler kvinners og menns plass i samfunnet: Mannsknapper blir plassert på høyre side og knapphullene på venstre. Dette kan etter all sansynlighet stamme fra den gang menn bar sverd og stakk sverdarmen inn for å gripe etter våpenet sitt. Kvinner derimot hadde

Fra tidenes morgen har mennesker, og da spesielt kvinner, brukt de mest utrolige og tildels grusomme metoder i håp om å bli «vakre». Men hva er egentlig pent og hvorfor forandrer skjønnhetsidealene seg til stadighet?

knappingen omvendt. De fikk som regel et barn i året, og sløte hele tida på en baby. Den holdt de med venste arm slik at de kunne bruke den høyre hånda til andre ting. Når barnet skulle ammes måtte det være lett tilgang til brystet. Altså åpning fra venstre side.

KJOLELENGDER OG KONJUNKTURER

Kampen om buksene fortsatte. På begynnelsen av 1900-tallet startet en rivende utvikling. Kvinners hår ble kortere, skjortene likeså. Jenter fra pene hjem røykte og drakk og lakerte neglene røde. Klesindustrien var selvfølgelig bekymret for den korte kjolelengden. Den reduserte stoffbruken kraftig. Motehusene i Paris forsøkte iherdig å produsere de gode, gamle kjolene som rakk helt til gulvet. Men så lenge USA var den økonomisk dominerende stormakten, hersket den korte kjolen. År etter år fulgte skjortelengden USAs økonomiske kurve. Når kjolene var korte var velstanden høy. Da hadde nemlig alle og enhver råd til å kjøpe nok stoff og da var det ikke lenger spennende med lange kjoler. Men så nermet børskrakket seg, og i 1929 falt kjolene ned til gulvet igjen.

Andre verdenskrig skulle ha stor betydning for kvinners klær, både her hjemme og på den andre siden av Atlanteren. Nå måtte kvinnene ut i arbeidslivet, siden mennene herjet ved fronten. En trengte funksjonelle klær, og buksene ble tatt i bruk, selv utenfor sportsplassen. Kvinner erobret i løpet av kort tid viktige stillinger i samfunnet. Men det ble brått slutt på moroa. Da lendsfaderen Gerhardsen skulle bygge opp landet var det rett tilbake til kjøkkenbenken, og på med kjolen og forkleet...

HVA NÅ

Etterhvert økte velstanden og kapitalen hadde behov for kvinners arbeidskraft igjen. Og det har den hatt en god stund. Men nå, som stakkars lille Norge er inne i en «stor økonomisk krise», er det kvinner som blir ramma hardest. Vi burde helst komme oss hjem til kjøkkenbenken, husarbeidet og ungene, i følge FrPs Fritjof Frank Gundersen. Og aner vi konturene av et endret motebilde?

Det vil selvfølgelig ikke forandres totalt.

Først da korsettene ble umoderne oppdaget legene at det hadde skadelige virkninger.

Jeansen har fått et for godt fotefeste både i den kvinnelige og mannlige folkesjela, men dog...? Motekatalogene blir mer og mer feminine for hvert år som går. Det såkalte sexy undertøyet opptar større og større plass av Hennes og Mauritz' butikklokaler, og antall kirkebryllup med hvit brud øker. Det er ikke utenkelig at mye vil bli forandret på kort tid, hvis vi ikke holder øyne og ører åpne og er beredt til kamp. Eller som moteskaperne sier det: «Endelig får kvinnen være kvinne og mannen endelig mann igjen.»

ELIN HAUGSGJERD ALLERN

1001 NATT

Vi er i London ved inngangen til 1990. Foran oss ligger Trafalger Square, Londons og det engelske imperiets stolthet.

På sin nesten 60 meter høye pidestall står Admiral Nelson, seiersherren i slaget ved Trafalger i 1805 og vokter over plassen. Bare noen få meter unna står Oslos vennskapsgave til London. Det nå så tradisjonsrike 30 meter høye juletreet, som byrådet tydelig har mere omsorg overfor enn sine egne boligløse og gamle pleietrengene medborgere.

Her trasker en noe forkommen gjeng nordmenn, blandt et hav av folk. Store deler av Londons befolkning har funnet veien inn til plassen for de store nyttårsfeiringene. Alle hilser hverandre med ønsket om et godt nyttår. Glede og moro er å lese i alles ansikter, og kanskje ikke uten grunn. Vi har kan hende et bedre utgangspunkt for det nye året og tiåret enn noen ville våge å tro i begynnelsen av 1989. Om 80-åra kan en kanskje si at det var hendelsenes tiår. 90-åra kan bli resultatenes tiår.

Men som malurt i begeret, for den som ønsker å tenke positivt, lyser en banner mot oss. Utenfor den Sør-Afrikanske ambassaden har noen satt opp en «remaider» om hvordan det virkelig står til i verden. «FREE NELSON MANDELA» står det på standen. To ungdommer står ved siden av og deler ut løpesedler og annet informasjonsmateriell.

Det er folk som det er lett å komme i prat med, og etter de innledende frasene forteller de litt om hvem de er og hva de driver med.

Garvin Brown er 20 år og kunststudent. Han forteller at standen nå har stått utenfor ambassaden i snart 3,5 år, dag som natt. Sjel har han vært med i snart 2,5 år. Opprinnelig var han med i Labour, det engelske arbeiderpartiet, men han gikk ut derfra etter at han ble med i arbeidet mot apartheid. Gruppen som driver standen har en mer radikal plattform enn den offisielle anti-apartheid bevegelsen. De støtter ANC, men også Black Consens Movement og den Pan-Afrikanske Kongress. De mener at folket i Sør-Afrika selv må bestemme retningen i kampen.

Garvin forteller at standen først ble oppretta for å legge press på den Sør-Afrikanske

ambassaden og den engelske regjeringa for å få frigitt Nelson Mandela. Det var rykter i august -86 som tilsa at det ville skje i løpet av kort tid. Meningen var at de ville holde ut til Mandela var frigitt. I disse åra har de arrangert en mengde aksjoner mot apartheid og Sør-Afrika.

Standen her er viktig av flere grunner. Vi får omtale i media, samtidig som det hele tiden er viktig å minne folk på at Storbritannia støtter apartheidstaten Sør-Afrika. Ingen kan gå forbi her uten å bli gjort klar over det. Og så er det selvsagt en viktig moralsk støtte til de svarte i Sør-Afrika.

For noen år tilbake måtte Sør-Afrika gruppen gå rettens vei for å vinne plassen på gata. Det ble sagt at de var et hinder for trafikken. Rent prinsippielt handlet denne saken om rette til å demonstrere og retten til å si sin mening.

Garvin forteller at han bruker ganske mye tid her. Hver vakt er på seks timer og jeg pleier å stå her et par ganger i uka.

Tilsammen er det 1500 medlemmer i gruppa, men bare hundre av oss er knytta til standen og har faste vakter her. Vi har ganske streng organisering, det er helt nødvendig for å klare å gjennomføre det. Resten av gruppa er mer løslig organisert. På større aksjoner stiller selvsagt flere opp og er med i organiseringen.

Eksempelvis hadde vi en svært velykka aksjon i september hvor vi stoppet trafikken over lengre tid. Det var en ulovlig aksjon og mitt gamle parti ville selvsagt ikke støtte den.

Vi spør Garvin om hva han tror om framtiden og om vi vil treffe ham igjen her på neste nyttårsfeiring.

Det er vanskelig på si, svarer han. Nå har vi hørt at Nelson Mandela skal bli satt fri igjen. Om dette skjer vil vi selvsagt først feire det, men etterpå er det vel naturlig om vi vurderer om, og hvor lenge vi skal holde på. Tre og et halvt år er lang tid. Personlig synes jeg at anti-apartheid arbeidet er så viktig at vi bør fortsette. Vi har siden 1986 samlet inn en million underskrifter til støtte for Nelson Mandela og de svarte frigjøringsbevegelsene. Dette er en del av det arbeidet som det er viktig å videreføre, avslutter Garvin.

TOR JOR

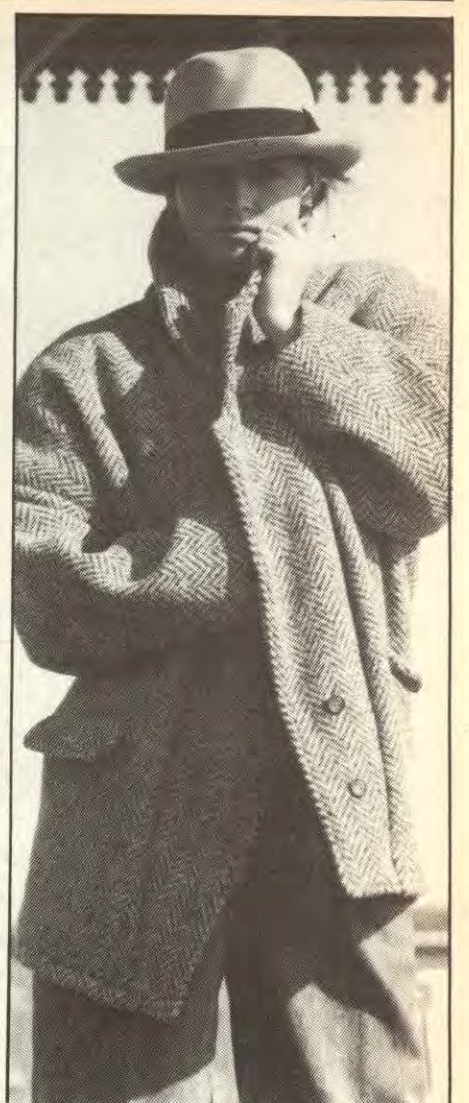
I snart tre og et halvt år har Anti-apartheid gruppa i London hatt døgn-vakt utenfor den Sør-Afrikanske ambassaden. REBELL har vært der og intervjuet Garvin Brown, sekretær i London-gruppen.

Under:
Den Sør-Afrikanske ambassaden i London har vært «bevoktet» av anti-apartheid aktivister i over tre og et halvt år.

Til høyre:
Trafalger Square.

Begge over:
Garvin Brown har stått ved standen gjenvnlig i cirka to og et halvt år.

**Er det radikalt å være stygg?
Eller er det bare en myte at radikalere og rødstrømper
ikke er opptatt av klær. Og hva er egentlig stygt og hva er vakkert?
Må ei deilig jente også være dum, eller kan hun være både vis og vakker?
REBELL spurte Hege Duckert og Eli Aaby (kvinnepolitisk leder i AKP).**

90

IKKE DUM C

Ved inngangen av nitti-årene inviterte Rebell kvinnepolitisk leder i AKP Eli Aaby (35) og (mote)journalist, forfatter m.m. Hege Duckert (27) til en samtale om klær, kvinner, moter og -menn.

Vi satte oss ned i kantina i Dagbladet, fjerde etasje i Akersgata. Hege har brun jakke og skjørt med matchende sort genser og ser meget vellykket ut. Eli har rød genser, kort sort skjørt og mørk kåpe og ser ikke ut som noen AKPer. Hege spanderer villig vekk gratis kaffe og te. Rebell åpner som en annen Robert Aschberg:

PANG:— Hvorfor ser alle AKPer helt for jævlig ut, Eli Aaby?

Eli:— Det gjør vi ikke. Jeg tror vi ser ut som vanlige mennesker.

— Men er det ikke en kleskultur i AKP. Jeg mener jeg ofte kan se hvem som er AKPer, de går i svart og lilla, er litt men ikke for mye sminka....

Eli:— Det er ikke bare AKPer, men mer den generasjonen som bruker de fargene. De fargene har å gjøre med en slags diffus vensstre/høyre-tilknytning.

— Likevel, ifjor fikk flere jenter både i AKP og Rød Ungdom negativ respons når de

sminka og kledde seg i «moteklær». Er ikke dette ett utslag av puritansk moralisme?

Eli:— Det er synd hvis de får negativ respons. For jenter pynter seg ved å uttrykke det feminine utenpå, og det er sårbart. Men jeg vil ikke ta ansvar for hva dumme AKPer måtte si, bare fordi jeg sitter i sentralstyret. Forøvrig tror jeg det er lite igjen av moralismen og de utslittes tyranni i AKP.

Overrasket over Elis kontante svar på mine revolver-spørsmål, henvender jeg meg med håp om pustepause til Hege Duckert, og spør om hun kan kjenne igjen en AKPer på utseendet.

Hege:— Jeg kan ikke se den direkte partitilknytningen. Men jeg kan se litt av den sosiale bakgrunnen og visse holdninger. Det er vanskelig å forklare akkurat hva det er. Utenom buttons og klær det er lagt betydning i, som palestinasjal, det er jo lett å se. AKPer har hatt ønske om å se ut som vanlige folk og har signalisert det. Dermed har sikkert vanlige klær, ubevisst, blitt typiske i AKP.

Eli:— Dette handler jo også om penger. Jeg har ikke råd til å kjøpe den siste kjolen til 1400,- kroner.

Hege:— Jeg tror ikke at AKPer kler seg billigere enn andre. Men de bruker pengene

på et annet plagg enn pels. Personlig kan pengene sette grenser for kleskjøp, men rent samfunnsmessig er det om plagget er «godkjent» i gruppen som setter grensene.

Eli:— Men dette er ikke noe som er spesielt for AKP. Behovet for å tilhøre en gruppe går igjen i hele samfunnet.

Hege:— Jeg synes ett bilde jeg så av ti engelske banksjefer var så morsomt. De hadde alle samme dressen og til og med samme slipset!

Som en annen Robert Aschberg prøver Rebell å komme på offensiven igjen:— **Min påstand er at kvinnebevegelsen har vært opptatt kun av å få respons på at de er tenkende individer, er noe i seg selv. Og at det har skapt en kleskultur, med tankegangen «vi er ikke så opptatt av klær, vi pynter oss, men bare litt.» Men er det ikke mulig for ei jente å være både klok og søt?**

Eli:— I spørsmålsstillinga sier du at for å være søt må du sminke deg og være jålete. Spørsmålet avspiller premissene i samfunnet. Jeg mener at kvinnebevegelsen står for at kvinner skal kunne være vakre og vise. Ikke slik menn ser jenter, men være slik jenter vil jenter skal være.

Hege:— Manns-samfunnet som du sier vil

ha dumme og deilige jenter. Men jeg tror at en vakker kvinne har større karriere-muligheter enn en stygg. En vakker kvinnelig statsminister kommer lenger enn en stygg. Det stygge er mer truende.

Eli:— Og pene statsministre kan du alltid få på ryggen. Redselen for sterke jenter er redselen for kvinnens styrke.

Hege:— Tilbake til AKP. Da AKP ble startet, fikk dere ett problem. Dere skulle være for folk, så hvordan da kunne bruke penger på sminke når barna sulter i Afrika.

Eli:— Har du lest «Andre Kvinner». (Hege nikker) Hovedpersonen der kan ikke tillate seg noe, for da tørker Tchad. Jeg tror dette er typisk ikke for AKP, men for generasjonen vokst opp etter krigen: «vi har det jo så bra i Norge.»

Eli er rolig og presis. Hege er ivrigere, hun lener seg over bordet med store runde øyne og gestikulerer med hendene:

Hege:— For kvinnebevegelsen hadde det, kynisk sett, vært hensiktsmessig å ha vakre jenter som talskvinner. Manns-samfunnet tenker at feministene er de som tapte, de som ikke fikk seg en mann. En feminist som bryr seg om utseende sitt vil ha større gjennomslag overfor menn.

Eli:— Jeg mener at kvinnefrontens parole

-årenes kvinneideal

OG DEILIG, MEN VIS OG VAKKER

«alle jenter er vakre» er bra. Det er ikke bare de jentene som er med i misseshow som er vakre, men alle.

Hege:— Hvis du spør nitti prosent av folket, vil de svare at ikke alle er vakre, hun er stygg og hun er pen. Det er en vakker parole, men den blir uvirkelig.

Eli:— For meg er det viktig å ha en kvinnebevegelse som står for andre idealer. Den bærer fram at skjønnheten kommer innenfra.

Hege:— Men alle kvinner er ikke vakre. Med din parole blir den naturlige fødte kvinne vakker, problemet blir at du gjør kvinnen til noe helt spesielt.

Eli:— Alle mennesker er vakre, da.

Hege:— Hvis jeg hadde vært markedsfører i kvinnefronten, ville jeg heller ha sagt om misseshow: «Ser dette gøy ut?» For modell-jobben er hard og kjedelig, det er ikke gøy å være kleshenger og ferdig med karrieren når du er 25 år. Det er ikke lenger så mange jenter som drømmer om å bli flyvertinne. Men myten om at modellyrket er gøy er der enda. Tanken er enda at vakre kvinner belønnes. Er du vakker, får du en pen mann, barn, ett vellykket liv .....er du vakker kommer du inn i denne gode spiralene.

Eli:— Jeg mener at alle jenter duger. Alle

fortjener å komme inn i den gode spiralene.

Hege:— Der godtar du spiralen.

Eli:— Nei, jeg ønsker bare ikke at de bra tingene skal være forbeholdt «de vakre». — **Er det mulig å få respons på at man er både pen og klok samtidig?**

Eli:— I vårt samfunn er kvinnelighet knytta til avmakt, mens det mannlige er knytta til makt, det overordna. Så jeg synes det er vanskelig å få respons på å være både klok og vakker samtidig.

Hege:— Ja, men ikke alltid. Når du kommer inn i en forsamling, blir du først vurdert ut ifra utseendet ditt, som henger mye sammen med hvordan du føler deg. Hvis du er vakker, og også sier noe klokt, tenker vel noen «hun er både vakker og klok». Men hvis du bare blir sittende, så blir du oppfatta som dum og deilig. Og noen menn vil si at hun er vakker helt til hun begynner å «brøle», da er hun ikke lenger vakker.

— **Ifølge Eli forbindes det feminine med avmakt og svakhet. Er det ikke mulig å «ta» den kvinneligheten tilbake og å gjøre det feminine til en styrke?**

Hege:— Å være feminin kan være ett maktmiddel. Vibeke Løkkeberg har det «forsonende» trekk at hun er vakker, og jeg synes det er helt okei at hun utnytter den styrken.

Eli:— Jeg er romslig iforhold til om kvinner velger å «bruke» utseendet sitt. Det er mye sterkt i kvinneligheten. Når det gjelder utseende, er mitt poeng at vi vil bli vurdert ikke utifra andres, men vår egen målestokk. Jeg vil slåss for at det skal være mulig å være både klok og deilig.

Hege:— Det er viktig at kvinnene forholder seg til sin egen femininitet. Kvinnebevegelsen kan ikke si at klær ikke er viktig, når klær er viktig. De kan ikke melde seg ut av samfunnet. Det har vel vært strenge krav på venstresida om utseende, men dere bør innse at også politiske mennesker er individer.

Eli:— Jeg tror det er mye myter både om søtti-åra og AKP.

Hege:— Men dere har skilt dere ut. Kanskje det var hensiktsmessig, men det har skapt en avstand.

Eli:— Det var mange flere jenter enn AK-Perne som brøt med klesidealene og kasta BH-en. Ett brudd jeg synes var bra.

— **Angående klesidealer, nå skal også vi menn begynne å smøre oss inn og kle oss ut i siste mote. Er det bra?**

Hege:— Jeg har ikke noe imot at menn skal kle seg. Jeg synes det er fint at vi viser fram kroppene våre, og ser ikke noe galt i å stille samme krav til menn som til kvinner.

Eli:— Jeg tror ikke det blir lettere for menn å være glad i kroppen sin, de får heller flere komplekser. Men hygienisk opplysning for menn, med råd om sokkeskift og sånn, hilser jeg velkommen.

Hege:— Det negative med motebransjen er klart uttalt. Det er en annen side. Mennesker er noe så fantastisk som estetiske vesener. Vi liker å se noe vakkert, det er iseg selv noe fint. Det å ha glede ved synsinntrykk er noe sunt. Å pynte seg er å bruke skaperkraften. Hvis menn nå kan få uttrykke mer av det kreative i seg selv, er det flott.

— **Så vi får lov til å være estetiske vesener også under sosialismen, Eli? Vi må ikke alle gå i Mao-dresser og være fargeløse?**

Eli:— Nei, under sosialismen skal vi få fram all skaperkraften og lage en farge-eksplosjon.

Og med det i minnet, kan vi jo lure på om det blir mote under sosialismen? Eller om sosialisme noengang blir mote? Og hvordan revolvert-journalisten Aschberg egentlig gjør det.

RUNE E. YTREBERG
Foto: KATRINE MALMO

FRA GLEDE TIL GRÅDIGHET

— **Jeg pleier å si at jeg selger trygghet. Jeg lager ikke klær for å kle folk etter moten, men for å hjelpe dem å finne seg sjøl. Egentlig er jeg imot moter. Det var helt tilfeldig at jeg endte opp med å bruke min kreativitet på klær.**

Dette sier Anne Kathrine/Tine Solheim som er en meget aktet motedesigner med eget design- og sy-atelier i Oslo. Utdannelsen har hun fra den kjente skolen Ecole de la Chambre Syndicate i Paris, hvor hun gikk ut med æresdiplom. Hun har også arbeidet en tid innen Haute Couture i Pris, blandt annet sammen med Per Spook.

— Jeg ser på klær som noe kvinner bruker for å uttrykke noe, et slags kommunikasjonsmiddel. Og jeg ønsker å lære kundene mine til å bruke klær for å markedsføre seg selv. For eksempel på jobben. Kvinner er opplært til å ha en masse usikkerhet. Menn er ikke det. Og klær kan gi deg selvtillit i visse situasjoner.

— **Men kan klær løse problemet med at kvinner blir opplært til usikkerhet?**

— Nei problemet ligger nok i hele rollemønsteret, men det er en grei måte å starte å jobbe med problemet på.

— **Du sier at du er imot moter, og at du vil lære kundene dine å markedsføre seg sjøl for eksempel på jobben. Er det ikke nettopp dette som er det gjeldende moteidealet; den aktive og vellykkede yrkeskvinnen?** — Jo, det er vel for så vidt det. Alt henger jo i hop. Hvordan klær utvikler seg er et speilbilde av hvordan samfunnet ser ut. Et eksempel på dette er etter den franske revolusjon. Da kvinnen fikk en friere stilling forsvant også krinolinene. Det samme gjelder «businesswear» for kvinner, som er en kopi av mansdressen, bare med skjørt. Dette kom som et resultat av at kvinner gikk inn for å konkurrere med menn på menns premisser.

HVORDAN SKAPES MOTENE?

— **Men hvor starter egentlig det hele? Hvordan skapes motene? Utvikler dette seg av seg selv eller er det noen som styrer det dit de vil?**

— En god motedesigner skal «catche» det som rører seg i samfunnet akkurat i det det skjer. Den som klarer det er det man på mote-språket kaller en inovateur. Disse befinner seg øverst i motehierarkiet, og ligger alltid forut for sin tid. Men hvor det hele starter er vanskelig å si. Akkurat det har jeg diskutert i

det uendelige flere ganger, men svaret er ikke lett å finne.

Se for eksempel på hvordan Levi's 501 ble til. Det skjedde ved en ren tilfeldighet. Det startet med at Levi Strauss ville lage praktisk arbeidstøy til noen jernbanearbeidere. Han kjøpte inn mengder av dongeristoff og satte i gang. Men han hadde hverken peiling på stoff eller det å sy. Han visste for eksempel ikke at mønsteret må klippes i en bue i baken og heller ikke at stoffet strekker seg når man syr på skrå av trå- eller veve-retningen. Resultatet ble en bukse med vridd venstrefot og flat bak, som har vært mote siden den gang. Levi's fabrikk får retur på båtveis av bukser fordi de ikke har nok vridd sømmer på venstrebenet.

Men utenom dette så er nok artister, skuespillere og spesielt folk innenfor musikkbransjen i stor grad viktige trendsettere i vår tid.

— **Men man kan vel ikke si at det er enkeltpersoner som gjør spesielle klær til en motebølge? Annie Lennox fra Eurythmics ble engang spurt om hvordan hun så på seg selv som en trendsetter. Svaret hun gav var at hun overhodet ikke var noen trendsetter, så det fikk moteindustrien selv ta ansvaret for. Er det ikke penger til moteindustrien det her er snakk om?**

FOR PENGENES SKYLD

— Jo, det er helt klart at det ligger mye penger i moteindustrien. Her er det to ting som spiller inn. På den ene siden så har jeg lyst til å være idealistisk, kreativ og kunstnerisk. Jeg skulle ønske jeg kunne gi bort klærne jeg laget. Men på den annen side så må jeg jo søren steike meg ha penger for å leve. Dette er en av årsakene til at jeg vil starte en moteskole her i Oslo. På kunst og håndtverkskolen lærer de ikke å leve av kreativiteten sin. Og det går ikke. Man må tjene penger for å leve. 60-70 prosent av det jeg lager er såpass spekulativt at jeg kan overleve. Så er jeg så heldig at jeg kan dille med de resterende 20-30 prosentene. Det er de færreste som kan det. De fleste stempler jo inn fra åtte til fire.

— **Kan det ikke ligge en fare i at moteindustrien kan være med på å ødelegge folk sin**

egen kreativitet for pengenes skyld? Et eksempel på det er jo hva som har skjedd med pønkken, som jo i utgangspunktet var en protest mot nettopp en hel livsstil også inbefattet moteslaveriet, men som snart ble kjøpt opp og gjort om til en ufarlig trend?

— Når du spør motefolk om dette så må du regne med å få svaret at pønkere i aller høyeste grad er inovateurer sjøl. Se bare på Blitz for eksempel. De er jo i ferd med å skape en helt ny ungdomskultur. Det er jo blitt mote å være for Blitz!

FEMININ ENERGI

— **Hvordan vil 90-årenes moter bli?**

— Tendensen er at det går mer mot det individuelle. Også er det feminin energi på gang, på alle bauer og kanter. Kvinner behøver ikke lenger å demonstrere for å markere seg. For vi har allerede bevist at vi kan det meste. Og vi finner etterhvert mer trygghet. Motene for menn har heller aldri vært så feminine som de er nå. For et par år siden så hadde du aldri sett en gutt i gul eller rosa genser for eksempel.

Det er heller ikke lenger noen skam å være hjemmeverende. Før var det jo en skam for kvinner å stå ved kjøkkenbenken. Så lenge kvinner kan finne noe positivt ved det så er gjør det sjøl. Selv om det jo er det jeg tjener på. Hadde ikke folk vært usikker så hadde de ikke kommet til meg.

— **Mener du å si at uten folks usikkerhet så ville motebransjen vært død?**

— Nei folk har alltid vært opptatt av farger. Helt fra tidenes morgen da de malte hulemalerier. Folk vil alltid ha sans for ting som estetisk pent. Men her er det mye hemninger. Alle har et behov for å skape, men man er nødt til å finne friheten i seg selv for å kunne gjøre det.

GRÅTT SAMFUNN UTEN MOTEINDUSTRI?

— **Tror du at moteindustrien stimulerer folks egen skapekraft. Eller kan det tenkes at den legger bånd på folks egen frihet og kreati-**

vitet, gjennom at den skaper et ideal for hvordan man skal se ut og gå kledd? Hvordan tror du for eksempel at et samfunn uten noen moteindustri ville sett ut?

— Den problematikken der er helt urasjonell, for moteindustrien kommer aldri til å forsvinne. Men jeg tror nok ikke det ville blitt et grått og kjedelig samfunn. For da ville vi begynne å skape selv. Men det er mye lettere å få ting servert i faget. Men får du ikke det så organiserer du det selv. Det samme kan du si når det gjelder musikk. Før så lagde folk mye mere musikk sjøl. Hvis musikkbransjen det jo ikke noe galt i det. Selv om jeg jo egentlig aldri kunne tenke meg å gjøre det selv. Jeg må jobbe ute. Men jeg synes det er viktig å tørre å erkjenne at det er ålreit å gjøre «dumme jenteting». Men det er klart at det også har politiske sammenhenger. For eksempel i mangel av barnehager.

Jeg tror vi i løpet av dette ti-året vil ende opp med å bli mere som vi vil sjøl. Vi vil tørre å vise svakhet, og da blir vi sterke da. Og da kan det også bli ganske skummelt for de stakers mennene..!

TJENER PÅ USIKKERHET

— **Du sier at du selger trygghet. Men kan ikke moter også skape usikkerhet?**

— Jo det kan de. Ungdom er et stort offer for motene. Men her eksisterer det et merkelig norsk fenomen, med et utrolig merke-

press. Slikt har jeg aldri opplevd i utlandet, i Frankrike og Belgia for eksempel, hvor jeg har bodd.

— **Er ikke motene på denne måten med på å understreke skillene mellom «fattig» og «rik»?**

— Joda, men det er ikke bare ungene til de rike som har riktige klær. Her i Oslo for eksempel så mener jeg at motepresset er mye større på østkanten enn på vestkanten. Det negative ved moteindustrien er at den spekulerer i folks usikkerhet. Jeg vil ikke si at jeg stoppet så ville vi gjøre det igjen. Også når det gjelder mere samfunnsmessige ting, så ville dette skje. For eksempel hvis kostnadene blir for høye. Da blir man tvunget til å ta nye baner for å få skrudd ned et materialistisk samfunn. Det er som ordtaket «nøden lærer naken kvinne å spinne».

— **Hvordan skal idealkvinnen se ut i dag?**

— Jeg tror idealbildet for kvinner er i ferd med å forandre seg. 80-årenes tendens har vært tilbake til det naturlige. Idealkvinnen i dag kan ha både rumpe, lår, pupper og føde unger. Det er ikke feminint å være spekefjøl lenger.

— **Hvorfor tror du dette skjer?**

— Det er vanskelig å si. Alt henger sammen. Natur og miljø og sunt kosthold tror jeg er tendenser som virker inn her.

— **Hvilke type folk er det som kommer til deg for å få sydd klær?**

— Det er alt mulig. Også de gamle rød-

stømpene med fotformsko og lilla skjerf kommer hit. De sitter nå i høye stillinger og skal gjerne ha sydd seg en selskapskjole for en spesiell anledning.

Med dette så gjenstår det vel bare å undres over hvorfor «rødstømpene» finner veien til Tine Solheims butikk først nå og ikke for tjue år siden. Er de mere utrygge på seg selv nå enn de var den gangen? Til tross for at de nå, som Solheim sier, har bevist at de kan klare det meste?

KATRINE MALMO

På Anne Kathrine Solheims atelier i Oslo, (Dolce Vita) syes og selges det klær til alle typer folk. For motene framover sier hun at det er feminin energi på gang. Vi er blitt sterkere og trenger ikke lenger å være flau over å gjøre «dumme jenteting». Dette avspeiler seg også i motene.

FOTO: KATRINE MALMO

STERKE KVINNER I BADEDRAKT?

Anne Lise Gjetvik har overtatt redaktørstillingen i Det Nye. Ukebladet som etter økonomisk nederlag har måttet gå over til å bli et månedsblad. De henvender seg nå til jenter mellom 17 og 25 år, og Rebelle tok en prat med hjernen bak omleggingen: Hvilket bilde er det Det Nye tegner av unge jenter?

Daglig konsumerer det norske folk, unge som gamle, mengder av ukebladstoff. Der møter vi alt fra strikkeoppskrifter, matoppskrifter, slankekurer, vellykkede mennesker, tapt og vunnet kjærlighet og mye mye mer. Og i dette mangfold av ukeblad er det om å gjøre å finne seg en nisje i markedet for å få solgt produktet. Og konkurransen er stor, både fra innland og utland.

— Det Nye var i lang tid ungdomsblad nummer 1. Ved siden av TV-programmet Flimra, sier Anne Lise Gjetvik. Det var lettere før i tiden da tilbudet til ungdom ikke var så stort. Forholdene var bra frem til ca -84. Da skjedde det en medieeksplosjon og konkurransen om ungdommens tid ble skarpere en noen sinne.

Jeg sitter nå på sjefsredaktørens kontor, etter å ha famlet meg fram i tåken til gigantbygget bak Colluseum kino på Majorstua i Oslo. Klokkan er 09.00 og alt er ganske stille, men redaktøren er pratsom og hun forteller videre:

— Jeg hørte om omleggingen og noterte meg det som et tap. Jeg syntes det var synd at det skjedde, ettersom jeg alltid har hatt et forhold til Det Nye som et ukeblad. Ellers tenkte jeg ikke noe videre over det. Men allerede dagen etter ringte de meg fra et konsulentfirma og la fram planene for Det Nyes framtid som månedsblad, og spurte om jeg var interessert. Jeg syntes det hørt spennende ut, og nå sitter jeg her.

IDENTITET

— Det viktigste vi måtte gjøre var å reindrykke målgruppen igjen, fortsetter Anne Lise. Ukebladet Det Nye spriket for mye i håp om å nå både gutter og jenter fra 10-20 år. Det Nye mistet sin identitet på veien i den store medie-verdenen. Og det er viktig å finne sin egen identitet som blad. Dvs. man må vite hvem man skriver for. Målgruppen vår nå har vi bestemt til kvinner fra 17-25 år.

Det Nye som de fleste- iallefall undertegnede- regnet som ungdommens blad nummer 1 (også etter 1984) gikk altså med økonomisk tap. Endatil at de solgte rundt om 60-70 000 av hvert nummer. (En meget deprimerende tanke for oss rebeller som strever med et opp-lagstall i forhold til Det Nye som jeg ikke engang greier å finne broken til.) Hva opp-lagstallet for Det Nye er nå, det vil hun ikke ut med. Men målet for 1990 er å komme opp i 75 000.

IDEALMENNESKE

— Hva er din drivkraft bak stillingen som redaktør av Det Nye? Hva ønsker du å formidle til jenter mellom 17 og 25 år?

— Jeg ser på ukeblad som et opplysning-medium. Jeg ønsker å lage et folkelig blad som retter seg til alle kvinner over hele landet. Jeg tror 90-åra vil bli forbrukerjournalistikens tiår. Med stikkord som veiledning, sortering og fakta. Servicestoffet er viktig, med test av produkter og personlig veiledning i forhold til utdanning, jobb, bolig, personlig økonomi, samliv og selvfølgelig også mat, moter, skjønnhet og reiser.

— Hvordan ser du på Det Nyes rolle som formidler av kvinneidealer? — Det er et vanskelig spørsmål å svare på. Vi vil ikke kjøre slankekurer, men vi har jo trimprogrammer... Vi vil hjelpe folk til å gjøre det beste ut av seg selv. Men jeg er enig i at du kan hevde det...at vi formidler et slags idealmenneske. Jeg håper at vi formidler at jenter skal være sterke. Ikke passive objekter. Og at vi tar ansvar for vårt eget liv. Og man skal ikke behøve å være pen, selv om de vi avbilder i bladet er det... — Et kjent uttrykk blandt kvinner er at nå holder det ikke lenger å bare være pen og bedårende, nå skal vi være både vakker og intelligent på samme tid. Hva mener du om dette utsagnet? Er det ikke nettopp dette Det Nye formidler når dere avbilder den friske og opplagte yrkeskvinnen som skifter antrekk når hun skal i møte med sjefen og ellers opp til flere ganger pr. dag? — Jo, utsagnet er det nok mye sant i, men jeg vil helst ikke gå nærmere inn på det nå. Jeg synes det er for tidlig å si noe om hva vi formidler etter bare to utgivelser. Men du kan reise problemstillingen med full rett, og jeg ser på dette som et problem.

IKKE POLITIKK

— Ellers mener jeg at ukebladsjournalikk skal være en blanding av underholdning og informasjon. Som ikke skal komme med politiske statements. Men vi tar gjerne opp aktuelle temaer som rasisme og miljøvern. Men jeg synes det er vanskelig å lage noe som er spennende på for eksempel miljøvern. Man trenger knagger å henge stoffet på hvis man skal få til noe interessant, - konkrete hendelser som kan gi stoffet en spennende vinkling. **Konkrete hendelser er vel ikke akkurat det man mangler innenfor miljøvernbevegelsen? Natur og Ungdom er jo for eksempel kanskje en av de mest levende og aktive ungdomsorganisasjonene vi har i Norge i dag.**

— Ja, men litt av problemet her er at sånne organisasjoner som for eksempel Natur og Ungdom ikke informerer oss om sine aktiviteter. Jeg fikk for eksempel ikke greie på at de hadde avholdt landsmøte før etter det var over.

Så her mener Anne Lise Gjetvik at mye av problemet ligger. En slags boikott av Det

Nye? Dette må jo klart være en ulempe for et blad som ønsker å skrive om det som opptar ungdom. Men så kan man jo stille spørsmålet om hvem som utelukker hvem. Jeg skal ikke hevde noe i den sammenheng. Men alle miljøorganisasjoner synes kanskje ikke at de faller naturlig inn blandt hårfrisyrer og horoskop?

— Test deg selv oppslag er en kjent gjenganger for ukebladlesere, og dere har tatt med dere denne tradisjonen til det nye månedsbladet og jeg har alltid hatt lyst til å stille dette spørsmålet; har du tro på disse testene? — Mmm...ja det har jeg. Testene er godt stoff fordi de underholder folk. Man kan slå i hjel tiden med dem. — Dere holder også fortsatt fast på en romanstil å la det man finner i bladet Romantikk. Er ikke dette litt bomskudd i forhold til målgruppen på 17-25 år?

— Romanene synes jeg er kvalitetsmessig bra, men det er klart rom for forbedring. Problemet er at det er på møte med mammut-romaner på 300-400 sider. Slik at vi må jobbe en del med å komprimere stoffet. Vi kunne selvfølgelig ha bestilt stoff på mål. Men da ville vi ikke være garantert kvalitet. Så dette er en av de vanskelige sakene som vi må jobbe en del med framover.

IKKE SUPERKVINNER

Anne Lise Gjetvik som tok sin artium i hjembyen Molde har nå har fylt sine 33 år. Etter det var krimnologi, og spesielt strafferett, det store. Og hun skrev bok sammen med Liv Finstad om varetektfanger, etter mellomfags-eksamen i -79, som til hennes overraskelse fortsatt er pensum for krimstudentene. Men journalistyrket er langt fra nytt for denne damen. Med ni år på baken fra VG der hun var ansvarlig for utviklingen av VG-spesial. Og med ett år innom Dagbladet i -84-85 for hun vendte tilbake til VG som eneste kvinnelige desksjef. Og nå som kongen på haugen i Det Nye. Men hun ser ikke på seg selv som noen karrierekvinne:

— Lederstillinger er vanskelige å få. Men vi kvinner må også tørre å ta dem når vi har muligheten. Men det er helt klart at kvinnelige ledere har større problemer enn mannlige. Kvinner får ofte en mye større rolle å fylle. Du skal være vennlig, gi omsorg, se bra ut osv, osv. Mens menn stilles færre krav. De kan gjerne oppføre seg som en dass og se ut som en dass bare de gjør jobben sin. Jeg skjønner at kvinner kvier seg for å ta lederstillinger, men vi må jo også gjøre det hvis vi skal komme noen vei. I tillegg synes jeg også det er viktig at vi tar vare på den feminine identiteten vår. Her synes jeg Kvinnefronten har feilet en del, når det gjelder spørsmålet om likestilling og menneskeverd. Vi må få slippe å være superkvinner.— **Aner vi et tidligere medlem fra kvinnefronten?** — Ja, jeg var med fra 73 til 80, og kvinnefronten gjorde mye viktig. Men jeg glei ut når jeg begynte å jobbe for fullt.

Det Nye har nok ikke gjort noe dumt valg ved å plassere denne damen bak roret. For her er det mye pågangsmot å hente. Og det vil hun sikkert også få bruk for hvis vi skal slutte oss til hennes utsagn om det å være en kvinnelig leder. Treogtredve. Med bakgrunn i kriminologi, kvinnefronten, VG og Molde, det skulle vel kunne gi rom for ganske mye. Så spør det bare om Mortensens Forlag setter mest pris på den økonomiske kvaliteten eller den innholdsmessige kvaliteten. Det aner meg hva de har i bakhodet, og det aner meg hva redaktøren har foran seg. Men vi skal nå ihvertfall ønske henne lykke til. Hun kommer nå, om ikke annet, til å tjene bedre enn det rebeller gjør!

KATRINE MALMO

Hvilken livsstil formidler Det Nye til sine kvinnelige lesere? (Fra Det Nye, jan. 1990).

Det Nye ønsker å formidle at jenter skal være sterke. Ikke passive objekter. (Fra Det Nye jan. 1990, under tittelen «Hvem er du i kjærlighetens spill?»)

Ukebladsjournalistikk skal være informativt og underholdende, og ikke komme med politiske «statements» mener Anne Lise Gjetvik, nyansatt som redaktør av månedsbladet Det Nye.
FOTO: KATRINE MALMO

TRIVES DU MED

LIVET?

OG HVORDAN BLIR 90-ÅRA?

GEOGRAFI

Du bor i distriktet

Etter hvert som 1990-årene nærmer seg år 2000, vil sannsynligheten for at du fortsatt bor utenfor en by minke som en omvendt eksponensialfunksjon. Etterhvert er sjansen veldig liten, men den blir aldri helt lik null. Uløselige kulturkonflikter kan oppstå i sammenstøtet med det urbane. Mindreverdigheidskomplekser overfor større byer, særlig i utlandet, kan forekomme. Hvis du blir boende i distriktet, kan de økonomiske kår bli trange. Gullfuglen finnes et eller annet sted i storbyen. Poeng: Du har i utgangspunktet ti poeng. Ta deretter antall hundre kilometer fra Oslo til hjemstedet, og trekk det fra de ti poengene. Differansen gir det endelige poengantallet.

Du er byboer

Det vil neppe forandre seg de neste ti årene. Poeng: Ta antallet år du har bodd i tettsted med bystatus. Og det blir din poengsum. Dog ikke mer enn ti.

KJØNN

Du er kvinne

De feminine verdiene vil bli gjenoppdaget. Det blir ikke lenger så viktig å måle seg med menn. Du vil derfor føle deg mere i pakt med deg selv. Det vil for mange virke uforståelig hvordan gårldagens kvinner lot seg utnytte, og lokke ut i arbeidslivet. Mot-

toet for 1990-årene kommer til å bli «vis meg ditt hjem, og jeg skal fortelle deg hvem du er». Ingen lykke vil synes større enn å sette nye enkeltindivider til verden. Med den nyvunne harmonien med ditt egentlige jeg, vil forholdet til din partner bli mye mer stabilt de neste ti årene. Seriemonogamiet vil ikke ta slutt, men periodene vil bli lengre. Du vil føle at kjærligheten har tatt overhånd. Ti poeng.

Du er mann

En mer fornøytig arbeidsdeling vil vokse fram de ti årene som kommer. Det blir slutt på tanken at alle skal gjøre litt av alt. Det var en fin tanke, men forferdelig urasjonell. Du vil føle at den nye arbeidsdelingen realiserer mere av din natur, at du får spilt ut mer av det som egentlig er deg. Dine mer naturlige oppgaver vil gi deg et overskudd som gjør deg i stand til å elske andre mennesker i større grad. Du vil kunne binde deg sterkere til enkelt personer. Ti poeng.

ALDER

Du er fra 10-15 år

En helt ny verden vil åpne seg for deg. En, eller kanskje flere, store forelsker venter i begynnelsen av perioden. Den forjettede fagre nye verden kan kanskje virke litt vanskelig å gripe fatt i. Tre poeng.

Du er fra 16-20 år

Enten vil du finne en fast partner i perioden, eller så vil du ik-

Og hvordan blir 90-åra?

Rebell kan her gi deg svaret.

Bli bedre kjent med deg selv i Re-

bells trivselstest. Trivselstesten er

utarbeidet av hobbypsykolog Levi

Nuet, på grunnlag av hans lovprise-

de avhandling «Norske

liv i 90-åra.»

POENGSKALA:

Under 10 poeng:

Trivsel er et ukjent fenomen for deg. Du liker best å ofre deg for at andre skal ha det bra. Og slik vil du også ha det.

10-15 poeng:

Lav trivselsutnyttelse. Du har det ikke bra, men fortvil ikke. Mange har det værre enn deg.

16-20 poeng:

Middels trivselsgrad. Tatt i betraktning av at du bor i verdens beste land, har du ingenting å klage på.

21-25 poeng:

Du har det uforskammet bra. Du bør gi store ofre for en edel sak.

ke finne en fast partner i perioden. Kjærlighetslivet blir kanskje ikke akkurat sånn som du hadde trodd. To poeng.

Du er fra 21-25 år

Du vil finne ut at kjærlighetslivet ikke var sånn som de voksne i sin tid ga inntrykk av. Du blir nødt til å akseptere at menneskene har svakheter i tillegg til sine styrker. Du vil slå deg til ro med denne erkjennelsen. Tre poeng.

Du er 26-60 år

Du er i denne perioden mest opptatt av om du er nærmere 26 enn 60. Og du vil også oppleve å møte det meste innenfor helse og sosialvesenet. Fra barnehager via ungdomsklubber, sosialkontor og til eldresenter. Tell antall institusjonsbesøk du har vært fornøyd med. Det blir din poengsum.

LIVSSYN

Du bekjenner deg til en Gudetro.

Nittiårene vil ytterligere bekrefte din tro. Naturens fantastiske geniale sammensetning vil bli tydeligere etterhvert som flere av sammenhengene blir avslørt. Behovet for moralsk opprustning vil bare bli mer åpenbart ettersom mennesket i større og større grad skader hverandre og hverandres eiendom. Herrens ord vil trengs mer og mer. Fem poeng. (6 poeng for Buddhisme.)

Du bekjenner deg til New Age av ett eller annet slag.

Nittiårene vil ytterligere bekrefte din tro. Den nye vitenskapen vil bekrefte teorien om moderjord som selvregulerende organisme. Oppdagelsen av naturens mindre og mindre byggeklosser vil forsterke behovet for å se universet som en helhet. Fellesskapets indre stridigheter vil markere et stigende behov for kjærlighet. For deg vil bare kjærlighetens og toleransens landsby framstå som alternativet til fellesskapets problemer. Fem poeng.

Du er apatisk

Det vil du fortsette å være. Fem poeng.

Du bekjenner deg til Materialisme/realisme av et eller annet slag

Nittiårene vil ytterligere bekrefte din tro. De nye vitenskapene vil bevise at alt egentlig bare er materie i bevegelse, og at det finnes en materiell basis for ethvert fenomen. Folks kamp for levekåra vil bli hardere. Kampen vil skjærpe seg, og vilkåra for djuptgripende omveltninger blir bare bedre. Gjennomgripende forandringer vil kanskje synes uunngåelige. Aldri har behovet for en enhetlig organisering virket større. Fem poeng.

KLOK BOK OM GUD OG VITENSKAP

BØKER

«Bli klok – les ei bok», het det i ei annonse for en bokhandel her i vinter. Nå er det jo ikke alle bøker som gir like mye visdom. Men slagordet kan uten tvil passere for Jon Sandviks «Moderne overtro», som kom ut på seinhøsten i fjor. For her behandles vitenskapelige, og i utgangspunktet kompliserte temaer på en popularisert måte som gjør at en lekmann som undertegnede kan sitte igjen med følelsen av å ha lest noe å — nettopp — bli klok av.

Som tittelen sier, handler boka om de typene overtro som preger det moderne mennesket, og som — noe upresist — kan legges i den diffuse samlesekken «New Age».

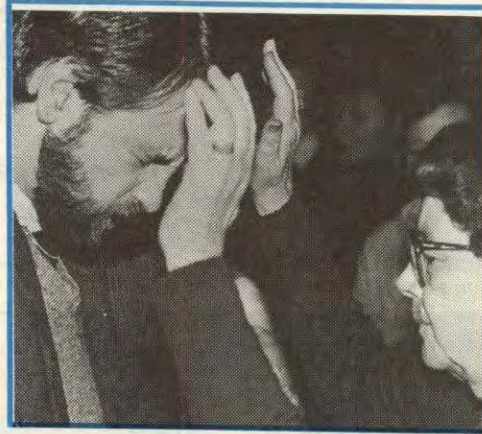
New Age — «den nye tid» — er ei ideologisk og filosofisk strømning som bl.a. har røtter tilbake til alternativ-bevegelsen på 1960-tallet. Den står for et mangesidig verdensbilde som det er vanskelig å få tak på, og Sandvik sveiper innom de fleste av dem. Vi

som UFOer — og kvantemekanikk. Kvantemekanikk handler om hvordan den moderne finner bl.a. kapitler om parapsykologi, astrologi, alternativ medisin, bevissthetsteori, mystikk, økologisk filosofi, moderne myter fysikken mener atomene er bygd opp, og mange vil vel stusse over at et såpass «materielt» tema har plass i ei bok som i stor grad handler om mer abstrakte, «åndelige» tanker.

DEN MODERNE OVERTROEN VISKER UT SKILLET MELLOM VITENSKAP OG RELIGION

Men her ligger et av Sandviks hovedpoenger: Noe av det som særmerker den moderne overtroen, er at den prøver å slette ut skillet mellom vitenskap og religiøse, åndelige forestillinger.

Menneskenes stadige søken etter ny innsikt og nye forklaringsmåter har frambrakt stadig nye vitenskapelige oppdagelser — og gjort at gamle erkjente «sannheter» har måttet bli forkasta for nye. Samtidig er det

Intens bønn på den kristne Oase-festivalen i Kristiansand.

mange ting vi ikke veit: For hver ny dør vitenskapen har åpna, har nye dører og nye spørsmål kommet fram. Hele tida er det rom for spekulasjoner. Sandvik beskriver hvordan vitenskapens framvekst helt siden midten av 1700-tallet har blitt fulgt av en moderne overtro. Som han skriver: «Det er som om vitenskapen eksproprieres av åndeligheten. (...)

Alle årsakers årsak finnes i en mystisk verden hinsides virkeligheten».

Slik er det altså også når det gjelder moderne fysikk. Ny kunnskap om at det muligens foregår en slags «kommunikasjon» mellom mikropartikler blir av New Age's ideologer og teoretikere utleda til at det eksisterer en «åndelig dimensjon», et slags perfekt, styrende prinsipp hinsides menneskenes liv på jorda. Sandviks svar er i stedet å få fram at våre kunnskaper faktisk er begrensa; det at vi ikke forstår et fenomen fullt ut gjør det ikke riktig å rope på Gud. Samtidig holder han utviklinga av kvantemekanikken fram som et lærestykke i anti-dogmatisme, i å ikke stivne i fastlåste holdninger. At vi av og til møter fenomener som sprenger rammene for vår erkjennelse betyr ikke å avfeie dem som feilaktige eller ikke-eksisterende.

VIRKELIGHETEN EKSISTERER UAVHENGIG AV VÅRE TANKER OG EKSISTENSEN AV EN GUD

Et anna kapittel som bør nevnes spesielt, handler om tilbedelsen av «Gaia» — Moder Jord; vi kan kalle det New Age-tenkningas øko-filosofi. Sandvik skriver at «i dag finnes det en egen kultus rundt moder jord, Gaia, i deler av miljøbevegelsen. Denne kultusen ser moder jord som uendelig i sin visdom. Nær sagt all menneskelig aktivitet sees på som destruktiv i forhold til Gaias «stabilitet».» I boka tar han for seg ulike representanter for denne strømninga, og knytter den sammen med den religiøse tradisjonen.

Sandvik underslår ikke den truende miljøkrisa, samtidig som han understreker at menneskene faktisk har grepet inn i naturen i årtusener, og er avhengige av det for å overleve. Spørsmålet er heller på hvilken måte det skjer. Dette er interessant lesestoff i forhold til å skjønne ulike sider ved den voksende miljøbevegelsen.

Sandviks filosofiske utgangspunkt er materialismen, som sier at virkeligheta eksisterer uavhengig av tankene våre og uavhengig av en gud. Denne måten å forstå verden på har han med seg i analysen av de forskjellige fenomenene boka tar opp. Men i stedet for å prøve å konstruere en egen, sentral definisjon av den moderne overtroen, presenterer han ei samling eksempler og argumenter fra de forskjellige områdene, underbygd teoretisk. Boka er full av fortellinger om teorier og ulike eksperimenter satt i scene av de «åndelige» opp gjennom historia. Dette er med på å lette stoffets tilgjengelighet. Den er også språklig godt skrevet, sjøl om et anna faguttrykk kanskje kan gi enkelte trøbbel. Men i forhold til helheta er det helt underordna. Sandvik har også en tørrvittige tone, sånn at jeg noen ganger satt og småhumra under gjennomlesninga. Et anna pluss er at boka er utstyrt med god og lett leselig typografi.

Skal jeg nevne noen negative parenteser, må det bli at han — sett fra en lekmannsposisjon — litt for lett avviser den alternative medisinen, at det mekanistiske verdensbildets betydning for vårt forhold til naturen kunne vært grundigere behandla, og at han har feilsitert noen tekstlinjer fra det legendariske punkebandet Kjøtt. Dessuten kunne jeg tenkt meg et kapittel som utdypa og definerte fenomenet New Age som helhet. Men dette er som sagt parenteser.

I forordet skriver Sandvik at boka er skrevet for kafé-kulturen og alle de gode diskusjonene om meninga med tilværelsen som raser i godt lag. Nei — diskusjonstemaer mangler det ikke på her. Og altså — til å bli klok av.

LEIF STEINHOLT

Jon Sandvik: «Moderne overtro»
Cappelen forlag 1989

BØKER

TIL UNGDOMMEN AV EDVARD HOEM

Edvard Hoem har skrevet ei bok om Nordahl Griegs liv og diktning. Ei bok som fortjener skryt. «Til Ungdommen» har blitt ei spennende og velskrevet bok om en av de største kommunistiske dikterne Norge har fostret. Hoem har gått grundig til verks. Under arbeidet med boka reiste han sjøl til de stedene der Nordahl Grieg satte spor etter seg. Videre gjengir han utdrag fra mange av de tallrike brevene Grieg skrev til venner og slektninger, og han har intervjuet folk som kjente dikteren mens han levde. På denne måten får vi et innblikk i hva det var som formet Nordahl Grieg til å bli den samtidisdikteren, nasjonal-skalden og kommunisten vi i ettertid husker ham som.

Det første som slo meg da jeg leste «Til Ungdommen» var: For et heseblesende liv denne mannen levde! Han dro til sjøs da han var sytten år gammel. I en alder av enogtjue hadde han blant annet rukket å være redak-

tør for skoleavisa ved Bergen Katedralskole, reist til Australia som sjømann, arbeidet som journalist i Tidens Tegn, skrevet diktsamlingen «Rundt kap det gode haab», tatt universitetseksamen og skrevet kriminalromanen «Bergenstoget plyndret inat!».

Senere skulle han ikke slakke ned på tempoet. Gjennom hele sitt korte liv var Nordahl Grieg stadig på reisefot. Han reiste til Kina i 1927 som korrespondent for Tidens tegn. Flere ganger besøkte han Island, et land som fascinerte ham stort. Han oppholdt seg i Moskva i årene 1933-34 og i Spania under borgerkrigen. Ved å være til stede der viktig politisk historie ble skrevet, samlet han inntrykk, erfaringer og kunnskap som naturligvis skulle prege hans forfatterskap sterkt.

NOE Å FORKYNNE

Hva var så drivkrafta bak Griegs stadige reiser, hans hang til å befinne seg i sentrum av verdens begivenheter? Det er vanskelig å si. Men sikkert er det at han hele tida søkte etter noe. I 1928 skrev han til sin bror: «Jeg begynner å bli Gruntvigsk, Bjørnsonsk, bestefargriegsk i mine synspunkter på litteraturen. Det er ikke tilstrekkelig at ha en idé, hvis den ikke har et element av forkynnelse i seg. Men hva i Herrens navn skal man forkynde i vor tid? ...Jeg vil ville noe, jeg vet bare ikke hvad.» Hans reise til Moskva i 1933 skulle få avgjørende betydning for hans politiske utvikling. Der fant han noe å tro på, noe å forkynde. Han ble kommunist.

Jeg fant nettopp Hoems skildring av Nordahl Griegs politiske oppvåkning og utvikling av spesiell interesse. Derfor vil jeg dvele litt ved denne perioden av hans liv.

Moskva i 1933-34. Dette var rett etter at den første femårsplanen var avsluttet og like før Moskvaprosessene tok til. På mange måter var det glansbildet av den unge Sovjetstaten Nordahl Grieg fikk oppleve. Han ble konfrontert med folks entusiasme for den nye arbeider- og bondestaten. En million mennesker deltok i 1. Mai tog, hundre gikk i bredden. Han ble slått av fattigfolks håp om ei bedre tid, imponert over den fantastiske ideen som revolusjonen var bærer av: Et sosialistisk samfunn fritt for undertrykking, som flertallet av folket sjøl skulle være med å utforme! Er det rart at Nordahl Grieg ble revet med?

Særlig en kvinne skulle influere på Griegs politiske utvikling. Vega Linde. Bolsjevik og glødende kommunist. Hun ble hans ideologiske lærer. I diskusjoner med henne om politikk, teater og litteratur, fant han etter hvert sitt politiske ståsted. Vega Linde sto

senere modell for Kira i romanen «Ung må verden ennå være», som kom ut i 1938.

TVIL OG TRO

Denne romanen handler om Sovjet like før og under Moskvaprosessene, men han svipper også innom den spanske borgerkrigen og det intellektuelle miljøet i Norge. Kopt ned til det helt enkle kan vi si at «Ung må verden ennå være» handler om tvil og tro. Om de vestlige intellektuelles skepsis. Alltid tvile, aldri tro på noe. Gumanistene, som Kira kaller dem: «De som føler uvilje ved urett og som ikke kjemper for det som er rett.» Tvilen satt opp mot det å tro. Det sovjetiske folkets tro på et bedre samfunn. Alt det folket har ofret for å få det bedre. De har ikke råd til å tvile. I et slikt perspektiv blir tvilen farlig. «Ingen forbrytelse er større enn mangelen på tro», utbryter Lebedeff et sted i boka. Senere blir han sjøl et offer for prosessene. Videre sier han: «Tvilen på vår saks seier fører til forræderiet.»

Romanen kan oppfattes som et forsvar for det som skjedde i Sovjet, og som et oppgjør med de vestlige intellektuelles skepsis og unnskyldighet. Her er det spennende å spekulere i hvilken retning Nordahl Grieg ville utviklet seg etter krigen, i forhold til Sovjet. Forhåpentlig hadde han gitt større rom for tvilen.

KAMP MOT KRIGEN

Nordahl Grieg var trofast kommunist til det siste. Han var imidlertid aldri medlem av NKP og fikk store problemer med å svelge Sovjets rolle under vinterkrigen. I tillegg var Nordahl Grieg svært nasjonalt innstilt. Dette medførte at han umiddelbart meldte seg til tjeneste da tyskerne innvaderte Norge. Han ville kjempe for sitt land. Dette i motsetning til mange andre kommunister, som fikk problemer med ikke-angrepspakten mellom Hitler og Stalin, og som derfor forholdt seg passive i begynnelsen av krigen.

Nordahl Grieg viet mye av livet og diktningen sin til kamp mot krigen. Og krigen ble hans bane. Han døde i 1944, da flyet han var med i ble skutt ned under et tokt over Berlin. Han ble 41 år gammel.

Hele Nordahl Griegs liv kan ikke detaljramses opp i en bokanmeldelse. Men de som ønsker å få mere kjennskap til hans liv og diktning, kan trygt gå løs på «Til Ungdommen» av Edvard Hoem. Men kun å lese om Nordahl Grieg er ikke nok. Man bør også lese noe av ham. Her er «Ung må verden ennå være» et godt boktips.

SOLVEIG MIKKELSEN

FOTO: KATRINE MALMO

HOMO

TØR Å VÆR DET- VÅG Å VIS DET!

Tom Høgseth og May-Britt Støen mener informasjon er viktig for at homofili og hetrofili skal bli like alternativer.

Rosa rebeller tar opp kampen mot undervisningsminister Steensnes syn på homofili.

Det blåste raskt opp til full storm i homsemiljøet etter at utdanningsminister Steensnes fra Kristelig Folkeparti uttalte til avisen Dagen 29/1-90 at det i skolen ikke må gies veiledning som gir en tydelig aksept av homofilt samliv.

Bakgrunne for uttalelsene fra Steensnes var et rundskriv som departementet sendte ut til alle grunnskoler i landet, angående opplysningsarbeidet om AIDS. Rundskrivet understreker at skolen skal bygge på kristen tro og moral og humanistiske tradisjoner.

Det undervisningsministeren kommenterer er at den humanistiske tradisjonen klart er underordnet den kristne. Og veiledning om homofili i kristendomsundervisningen må derfor ta utgangspunkt i kirkesyn. Og den kristne etikk sier nei til homofile samliv, sa Steensnes.

Steensnes uttalelser, som han mener er representativt for regjeringens syn har også skapt irritasjon i Høyres rekke.

REBELLER PROTESTERER

Rosa Rebeller som er en aktivistgruppe for unge homofile og lesbiske reagerte momentant mot Steensnes uttalelser og lenket seg fast utenfor regjeringsbygget med krav om å få snakke med Steensnes personlig.

Rosa Rebeller sier at de oppfatter utdanningsministerens utspill helt i tråd med det som har skjedd i Storbritannia. Der ble det i mai 1988 vedtatt en lov (section 28) som forbyr all positiv framstilling av homofili i bøker, film, undervisning m.m.

De mener også at dette ikke kan være i tråd med de prinsipper som blir framstilt i mønsterplanen, der det står at: «skolen skal fremme ånds-

frihet og toleranse. Andsfrihet innebærer respekt for den enkeltes rett til å tenke og handle etter sin overbevisning. Toleranse betyr at en viser andre mennesker den samme respekt man ønsker for seg selv, og at en anerkjenner andres rett til å stå for et annet syn enn det en selv eller flertallet har.»

Rosa Rebeller fikk etter aksjonen avtale med Steensnes, og møtte ham noen dager senere. Men på pressekonferansen som ble avholdt etter møtet med statsråden kunne de meddele at han ikke ville trekke tilbake noe av det han hadde sagt. Og han viste igjen til bibelens og kirkes syn i denne saken.

VIL IKKE GI SEG

På bakgrunn av denne konflikten maner Rosa Rebeller nå til kamp mot Steensnes og regjeringen, der de forlanger en oppklaring av regjeringens syn og et positivt utspill i hensyn til skolens veiledning om homofili som samlivsform.

REBELL møtte to av aktivistene fra Rosa Rebeller etter en hektisk pressekonferanse. Og vi spør dem hvorfor de er med i Rosa Rebeller.

— Jeg var med å starte opp Rosa Rebeller for tre år siden, forteller May-Britt Støen (25), og hun fortsetter:

— Grunnen var at vi ikke følte oss helt hjemme i ungdomsgruppen til Forbundet av 1948. Vi ville være mere aksjonistisk.

Tom Høgseth (24) har vært tilknyttet Rosa Rebeller det siste året, og forteller:

— Jeg flyttet hit til Oslo for tre år siden for å slå meg løs. Jeg kommer fra et lite sted hvor det ikke var mulig å gjøre noe uten at alle visste det. Å slå seg løs betydde i begynnelsen for meg å gå på byen å sjekke, men jeg fant fort ut at det ikke var det jeg ville. Jeg ville gjøre noe fornuftig. Og kjennskapet til Rosa Rebeller

fikk jeg gjennom Klassekampen og Rebell, og tenkte at det kunne være noe for meg. Så jeg dro på årsmøtet og ante fred og ingen fare, ...og der var det bare jenter!

Latteren runger i cafeens kjellelokaler, og det ser ut som den store skuffelsen har gått over i løpet av det året han har vært med. Pressekonferansen vitnet også om at kjønnsfordelingen ikke lenger var like ujevn.

INFORMASJON

— Hvilken informasjon fikk dere om homofili når dere gikk på skolen?

May Britt: — Jeg husker den informasjonen vi fikk som et av mange, mange små kapitler i kristendomskunnskapen. Det var lite, men det var helt saklig. Kan ikke huske det som noe negativt. Sjøl om jeg egentlig er mot det skal komme inn under kristendomsundervisningen. Men det var nå bedre enn ingenting.

Tom: — Jeg kan ikke huske noen form for informasjon om homofili.

— Visste du at du var homofil sjøl på den tiden?

— Jeg ble obs på det i 13-14 års alderen. Jeg skjønnte at det ikke var noe som kom til å gå over, og det føltes ganske ensomt når jeg ikke kjente noen andre homofile. Så jeg leste alt jeg kom over av stoff om homofili. Slo opp i leksikon, leste aviser og Aktuell Rapport. På biblioteket turde jeg jeg ikke gå, ikke vet jeg om det fantes noe bøker om det der heller.

— Hadde det betydde mye om dere hadde fått mere informasjon i skolen?

— Ja, det hadde vært kjempeviktig, sier de to. Det hadde gjort at vi kunne akseptere oss sjøl og vår seksualitet mye tidligere.

— Hva vil dere ha inn i skolen om homofili?

— Vi vil at det skal nevnes på lik linje med hetrofili.

— Men ute i samfunnet er det jo ikke to likeverdige alternativer. Dere er jo tross alt i mindretall?

— Ja, men det kan jo ikke bli sett på som likeverdig ute i samfunnet før vi sjøl blir lært opp til å se på det slik. Dessutene er det ikke kvantitet det er snakk om. Det er kvaliteten som er viktig å få fram. Og dette er noe som skolen må ta seg av som den viktige påvirkningskraften den er. Det er her mye av våre holdninger skapes, og de homofile organisasjonene har ikke ikke krefter til å dekke undervisningsbehovet på skolene.

GIR IKKE OPP

— Har der noe håp om å nå fram med det dere nå har satt i gang?

— Vi kommer ihvertfall ikke til å gi oss. Vi skal drive aktiv lobbyvirksomhet og ta kontakt med politiske organisasjoner og ungdomsorganisasjoner for å hente støtte.

— Men jeg har liten tro på Høyre, sier May Britt. Jeg tror ikke at de vil la spørsmålet om homofili felle regjeringen. Og når Kristelig Folkeparti har kommet i en slik posisjon så vil nok de benytte sjansen til å få igjennom mest mulig av sitt syn i denne saken.

Tom mener at de er i ferd med å snu utviklingen med dette utspillet, pluss tilbaketrekningen av midler til de homofile organisasjonene.

— Er dette en viktig sak for andre enn homser og lesber?

— Ja, det er viktig at folk får positiv informasjon, for å bygge opp mot hetsing av homofile. Homser og lesber kan også formidle mye bra som kan være med på å bryte ned kjønnsrollemønsteret og et stereotypert samfunn.

KJEMPER FOR FRIGJØRING

— Er homofile frigjorte i dag?

May Britt: — Nei, vi lever under et konstant press. Man er ikke frigjort før man ikke er redd for å fortelle til naboen, eller til venner og familie, at man er homofil. Eller før det kan telle som positivt, hvis du skal søke jobb, å komme med attest fra å ha jobbet i en homofil organisasjon. Så lenge det er så mange som velger å ikke leve åpent, og når de som vil det må flytte inn til provinsen for å tørre, ja da er det et tydelig tegn på at vi ennå har langt igjen.

Tom: — Ja, vi er vel til en viss grad frigjorte. Ihvertfall her, sammenlignet med den bygda jeg kommer fra. Men flesteparten av de homofile tror jeg ikke er frigjort. Jeg holder sjøl også tilbake en masse ting om meg sjøl når jeg snakker med andre hetrofile. Jeg snakker ikke åpent om mine kjærlighetsforhold slik andre babler iveri og kone og barn. Da snakker jeg heller om deres ting for slippe unna sjøl.

— Hva er de to viktigste kravene dere vill stille nå i kampen for å bli frigjort?

— Det ene er kravet om positiv informasjon om homofili i skolen. Og det andre er å få lovregulert retten til samliv og adopsjon for homofile og lesbiske.

— Er behovet for Rosa Rebeller borte hvis disse to kravene blir innfridd?

— Nei, samfunnet er ikke nødvendigvis forandret sjøl om vi får disse papirbestemmelsene. Men de er et viktig utgangspunkt. Og vi vil måtte fortsette kampen utifra dette!

Så da er det vel ganske sikkert at vi kommer til å høre mere fra Rosa Rebeller framover i tiden. Og hvis du ønsker deg et homse og lesbemiljø å være i, og ta opp kampen sammen med så kontakt:

Rosa Rebeller
Adresse: Postboks 5390, Majorstua
0304 Oslo 3
Lokaler: Heimdalsgt. 19

CLAUS JERVELL OG
KATRINE MALMO

GJESTESKRIBENT

Gunnar Album under aksjonene for bevaring av jernbanen i Kragerø.

FOTO: CARSTEN THOMASSEN

SKAL DETTE VÆRE ET NYTT TIÅR?

GUNNAR ALBUM
daglig leder i Natur og Ungdom.

Miljøvernminister Kristin Hille Valla åpnet dette tiåret med å si at regjeringen var godt i gang med snuoperasjonen i norsk miljøpolitikk, og la til at de ihvertfall ikke var dårligere enn Brundtland-regjeringa. Er dette en snuoperasjon?

Utslippene av CO2 truer med å forårsake drivhuseffekt og oppheting av jordoverflaten. En drastisk reduksjon av utslippene er påkrevet for å hindre dette. Norge ønsker å stabilisere sine utslipp på 1987-nivå i år 2000. Er dette et foregangsland?

I mai i år skal lederne for EEC-landa møtes til en stor miljøkonferanse i Bergen. Utgangspunktet er at verden trues av et totalt

økologisk sammenbrudd på grunn av menneskelig aktivitet. Konferansen har som oppgave å konkretisere anbefalingene i Brundtland-rapporten. Et av de mest konkrete forslagene som ligger på bordet til nå i forberedelsene er at man skal studere de språkhistoriske sidene ved oversettelsen av begrepet «sustainable development» til de forskjellige språk.

Hvordan kan man med det utgangspunktet greie å redusere problemet til den språklige oversettelsen av et begrep

Hvorfor virker våre leder så handlingslammet? Svaret må ligge i at de ikke virkelig går inn for å løse miljøproblemene. Hvis de

virkelig gikk inn på grunnen til at de er oppstått, ville de finne seg selv i en situasjon hvor de måtte sette spørsmålsteget ved berettigelsen til sin egen posisjon som leder.

Brundtland-rapporten legger stor vekt på folkelig deltakelse. Derfor skal en del av Bergenskonferansen dreie seg om «Bevisstgjøring og Folkelig Deltakelse». Forberedelsespapirene til denne delen av konferansen inneholder ingen debatt om miljøvern eller ressurs-spørsmål. Isteden begynner man fra bunnen av med begrepet bærekraftig utvikling. Et uttrykk så løst fra debatten forøvrig at det mister sin mening og blir innholdsløst. Og man er da også bekymret over at folk ikke skal forstå dette uttrykket. Isteden for å bygge på den miljøforståelsen som folk har, begynner man på nytt. Man ser på bevisstgjøring og folkelig deltakelse som noe som er nødvendig for å skaffe aksept for regjeringas politikk.

Hele Brundtland-prosessen har mye av sin bakgrunn i den miljøkampen som har pågått de siste trede åra. At man nå begynner på nytt igjen på denne måten er at eksempel på ekstrem historieløshet.

Hvis man kikker litt på rapporten fra den store miljøkonferansen i Stockholm i 1972 vil man oppdage at det var de samme problemstillingene man diskuterte den gang, men i skarpere ordelag. Temaene er altså de samme etter tjue år, og evnen til å sette igang konkrete tiltak er ikke forbedret.

Når det gjelder ungdomsdelen av konferansen i Bergen har vi et eksempel på omvendt historieløshet. Denne konferansen arrangeres av det all-europeiske rammeverket for student og ungdomsorganisasjoner. De sitter på mange måter igjen i den kalde krigen. Konferansen ble planlagt før «hendelsene» i øst-Europa, og det ble deltakerlisten også. Hvis invitasjonene blir opprettholdt er vel denne konferansen det eneste arrangementet de øst-Europeiske kommunistene får delta på i 1990.

Den regionale konferansen for Afrika har lagt fram et dokument med ti krav til de rike landa. De krever at disse krava blir besvart på Bergenskonferansen. Lista med krav er blitt borte i miljøverndepartementet.

GJEDSKRISA

Gjeldskrisa skal ikke diskuteres i Bergen. «Dette er en regional konferanse. Det er naturlig å diskutere regionale problemer. Gjeldskrisa vil det være naturlig at de Latin-Amerikanske landa tar opp på sin regionale konferanse i Mexico.

Man ser på gjeldskrisa som et problem med bare en part. Men et gjeldsforhold har alltid to sider. De fattige landa som skylder 1000 milliarder dollar, skylder dem til de rike

landa som har 1000 milliarder dollar til gode. Dette er ikke noe regionalt problem for Latin-Amerika eller Afrika.

Vår evne til å skyve ansvar og helhetstening fra oss er uovertruffen. «Nå kommer tørken» slås det opp. «Vi som har det så godt må hjelpe de som sulter i Etiopia.» Det sies ingenting om hvorfor det er tørke, hvorfor det er sult. Det fortelles ikke at all den gode landbruksjorda brukes til eksportlandbruk, og at folk som tidligere bodde der nå har måttet flytte til andre, mindre fruktbare områder.

Dette skjer over hele verden. Den gode landbruksjorda blir brukt til eksportjordbruk i land hvor folk sulter. Det er akseptert at det er viktigere for et land å skaffe seg utenlandsk valuta, enn å fø sin egen befolkning. Brundtland-rapporten anbefaler de fattige landa å bruke sin beste jord til å dyrke eksportvarer. Rapporten tar ikke opp den konflikten som ligger i dette. Skal man dyrke mat til de som har penger til å betale for seg, eller til de som har for lite mat? Her ligger et av de store miljøproblemene som vanskelig kan løses innenfor rammene av dagens system.

Hvis man skal sikre seg en jevnere fordeling av jordas goder må man også ha en jevnere fordeling av verdens jord. Dette innebærer en større grad av sjøbergning. En lokalisering av produksjon og forbruk. Hvis bønder i den tredje verden skal få igjen jorda si må også vi den rike del av verden belage oss på å måtte dyrke det vi trenger på våre egne landområder.

DEN TREDJE VERDEN

I dag forårsaker vår politikk store miljøødeleggelser. De fleste av dem oppstår i den tredje verden, langt fra oss. Når vi får høre om dem settes de sjelden i sammenheng med oss eller vår politikk. Men vi kommer til å få disse ødeleggelserne og konfliktene mye nærmere inn på kroppen i de neste tiårene. Vi har nå en konflikt på gang i Norge mellom forskjellige fiskere, som krangler om restene av fisken i et utpint hav. Dette er en konflikt oppstått på grunn av miljøødeleggelser. Disse konfliktene kommer til å bli mye større om for eksempel drivhuseffekten gir en forskyvning av de mest produktive landbruksområdene på jorda. Er vårt samfunn i stand til å takle en slik situasjon?

Framtida kommer til å sette mye større krav til solidaritetsaspektet ved miljøarbeidet.

ØKONOMISK VEKST

Per G. Gyllenhammer sier at Volvo skal redde verden. Og det er en mulighet for at en kan løse de største forurensningsproblemene i Europa ved hjelp av renseteknologi, katalysatorer osv. Det er dette perspektivet man jobber etter ved Bergenskonferansen. Men en slik løsning krever produksjonsvekst og styrket økonomi. Det tåler ikke resten av verden. En miljøvennlig løsning er ikke nødvendigvis en menneskevennlig løsning. Det hjelper ikke om vi har katalysatorer på bilene våre når både ressursbruken ved produksjonen av dem, plassbehov og energiforbruk, er i en slik størrelsesorden at det er et uakseptabelt transportsystem på verdensbasis. Her ligger vår oppgave.

VI MÅ INFORMERE

Vi skal ikke la lederne våre slippe unna med billige miljøargumenter. De finner nemlig på å kalle både veiutbygginger og gasskraftverk for miljøvennlig. Papir som er bleika med litt mindre klor enn det vanlige er miljøpapir. Man er fornøyd med et skritt i riktig retning. Og man kaller det miljøvennlig, uten å tenke hvor miljøvennlig det er i forhold til hva jorda kan tåle. Så lenge de måler miljøvennlig ut fra de dårlige forgjengerne er det behov for folk som går dem etter i sømmene.

Men hva har vi så å stille opp mot de kreftene som motarbeider oss? Hvis vi ser på hvilke våpen de bruker så er tilbakeholdelse av informasjon et av de viktigste. Da er vårt mest virkningfulle våpen å få denne informasjonen fram.

Bevisstgjøring er viktig, men når det gjelder folkelig deltakelse gir de oss ingenting å delta i. Vi må gjøre det sjøl, og kanskje håpe at ministrene deltar etterhvert.

EN SKJEBNE

VERRE ENN LØNNSARBEID

Horror vacui, angst for tomrom, sa naturfaglæreren min, Moder jord, Gaia, Naturen med stor N, har en grunnleggende angst for tomrom. Vakuum. Det er mulig jeg ikke er en del av naturen. For jeg oppsøkte tomheten. Det var derfor jeg slutta i jobben på posten.

NICOLAY B. JOHANSEN

«**H**enrik Hansen» har vært arbeidsløs et halvt år når Rebell snakker med ham. Han kan fortelle mye om en annen side av virkeligheten enn den vi vanligvis får servert i ukebladene.

— I begynnelsen er det fett å sove lenge om morgenen, men etterhvert blir du bare tom innvendig. Det første du merker er at du sover halve døgn. Store greier det, å ta igjen alle de morgentimene du gikk glipp av på skolen! Men egentlig er det ikke du som sover mer. Det er sinnstilstanden din som jevner seg ut.

— Dag og natt har forhandla, og gått sammen om kompromissforslaget. Akurat som sommeren og vinteren har blitt enige om nå. Hvis sommeren trekker tilbake noen av plussgradene, har Kong Vinter lovet å spare noen av kuldegradene. På lang sikt har de tenkt seg fullkommen likevekt. Meningen er at det skal sludde både til jul og sankt Hans.

— Den store likevekten. Null grader hele året. Aldri mere grader. Ingen fler igjen.

— Sånn er det å ikke ha jobb. Det er ingen vits i å stå opp. Du tror du sover mer, men det er bare kroppen din som inntar likevekt. Kroppen er null grader hele døgn. Forskjellen mellom dag og natt viskes ut og blir grå velling med flimmer på skjermen.

— En jente jeg traff en gang påsto at mennesket ikke er skapt for 24-timers døgn. Naturlig for mennesket var en rytme på 36 timer eller noe deromkring, påsto hun. Hun trodde visst at menneskedyret er importert fra en annen galaxe, og at vi etter fem milliarder år enda ikke har tilpassa oss.

— Men det er jo ikke sånn det er. Døgn er

en kulerund hermetikkboks fylt med luft. Du må putte noe inn i døgnets ditt, ellers forblir det bare grå luftaktig velling. Det blir til ingenting.

— Det viktigste å putte inn i døgnets er bidraget til fellesskapet. Det har vi blant annet organisert i arbeidslivet. Det gir mening. Du kan stappe ganske mye mening inn i et døgn. For det er ikke sånn at du må sove mer, jo mer du foretar deg. Du kan ikke regne ut hvor lenge du må sove, når du vet hvor mange kilokalorier du har brukt. Tvert i mot. Jo mer du putter inn i boksen din, jo mindre plass blir det til å sove. Søvnens blir konsentrert. Man sover bedre når man har noe å fylle livet sitt med.

— Jeg kan takke meg selv. Siden jeg sa opp har ingen villet betale meg for å hjelpe til her i landet.

— Så lenge jeg kan huske har jeg drømt om å sove til jeg våkner, og stå opp av meg selv. Først var det skolen. Man måtte bare opp. Visste du at foreldrene dine blir satt inn hvis de ikke sender deg på skolen?

— På gymnaset gikk det an å skeie ut. Men militæret holdt på å kurere meg. Opp klokka seks i femten måneder. I lang tid etterpå våknet jeg av meg selv klokka seks.

— Hvis militæret var ille, da kom sjokket når jeg mønstra på første gang i arbeidslivet. Jeg følte meg som en konfirmant der jeg sto, halvpynta. (Det skulle ikke være påfallende heller.) Avdelingssjefen satte meg på en pult resten av mannskapet hadde brukt som containere. Der skulle jeg sortere giroblanketter.

— Aldri før har tvangen vært så åpenbar for meg som den dagen. Avdelingssjefen befalte at jeg skulle sortere giroblanketter. Jeg

sorterte giroblanketter. Har du noen gang sortert giroblanketter? Det er kjedelig det.

— Etterhvert lærer du deg teknikker for å gjøre det morsomt. Jeg lot det gå sport i det. Men det kunne aldri overskygge de meterhøye bunkene som ventet.

— Og i praksis var det umulig å bli ferdig. Og skulle det lykkes oss å gjøre alle blankettene ferdig, visste vi at enda flere ville ligge å vente på oss neste dag klokka åtte.

— Var dette noe å stå opp til? Så jeg fram til å komme på jobb? Nei. For første gang opplevde jeg at en annen person kunne tvinge meg til å gjøre det han ville. Hans vilje var min vilje. Jeg følte meg som hund når eieren plystrer på den. Jeg hørte plystringen, og et lite øyeblikk lurte jeg på om jeg hadde mest lyst til å snuse inn alle de rare luktene på lyktestolpen eller å storme til min eiers unnsetning. Jeg gjør det siste.

— Folk girerer ikke i en konstant strøm. Det finnes dødperioder. En dødperiode er fellesferien. I fellesferien sitter man på pulten sin og ser ut i lufta. Kan man gå hjem når det ikke er noe å gjøre? Nei, det kan jo hende det dumper ned en sekkefull på vårt nyvaskede lille skrivebord. Da føler du deg skikkelig eid, når de kan holde deg innesperra, uten noe å gjøre, midt i fellesferien.

— Det får deg til å tenke bakover i historia, ikke sant? Forholdene har ikk forandra seg så innmari siden Romerne solgte hverandre som eiendom. Du kunne kjøpe en type, så varn din. Forskjellen nå er at du er leid. Åtte timer hver dag på ubestemt tid

— Men så er det ikke sånn heller. For du

kan ikke gjøre hva du vil etter jobben. Livet må ordnes sånn at du ikke sovner på jobb dagen etter. Du er lånt bort til du er pensjonist. Leasa.

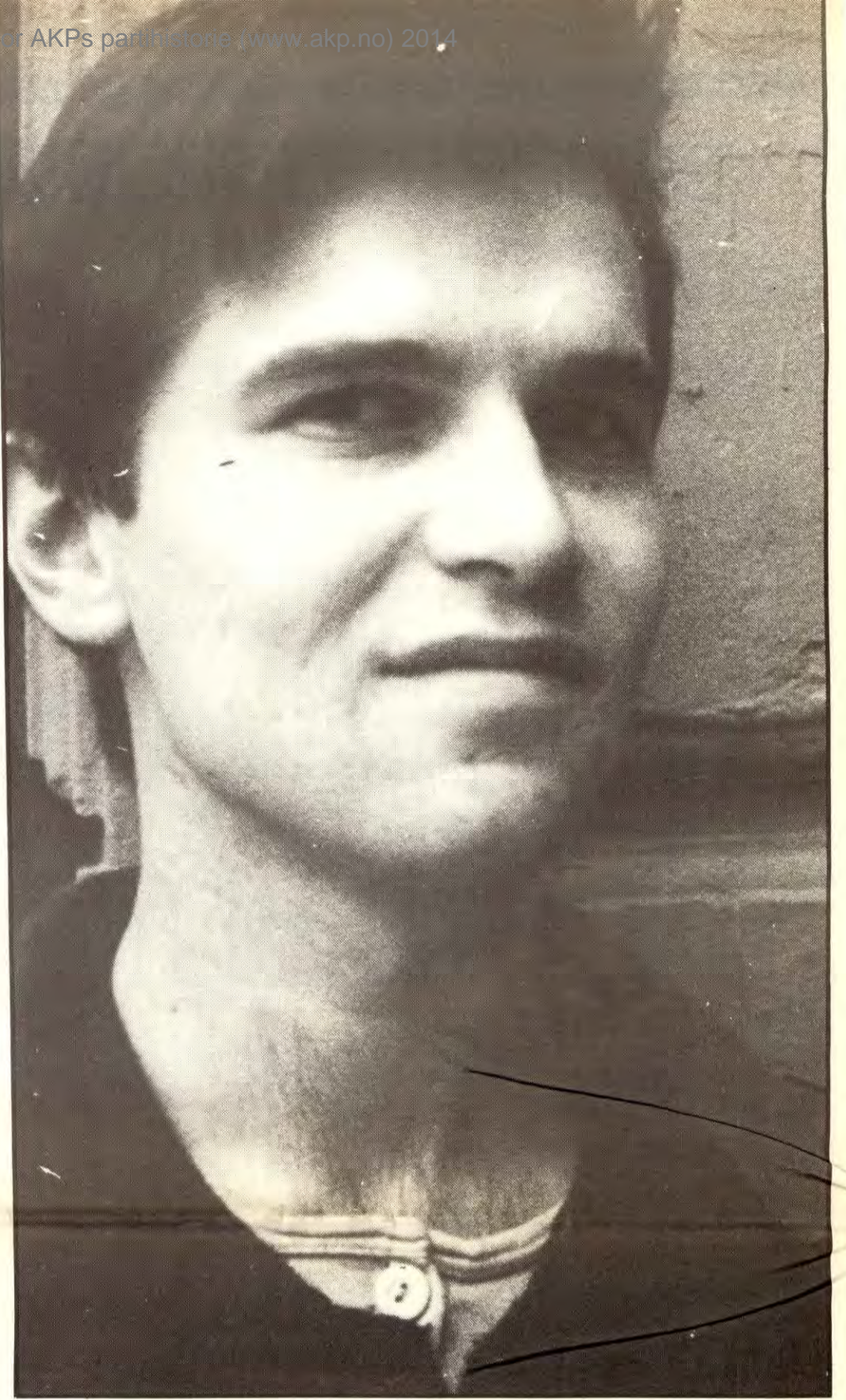
— Etter at slaven har vært slave en stund blir også det en vane. Den sjokkerte følelsen av å være eid, sluttet etter hvert å være sjokkerte. Jeg ble også kjent med de andre på avdelinga. Selvom vi ikke hadde så mye til felles, hadde vi det fint sammen. Jeg tror aldri jeg har opplevd et sånt samhold som da de ville innføre personlige kontrakter med individuelle lønnsvilkår. Det var det som spleisa oss sammen.

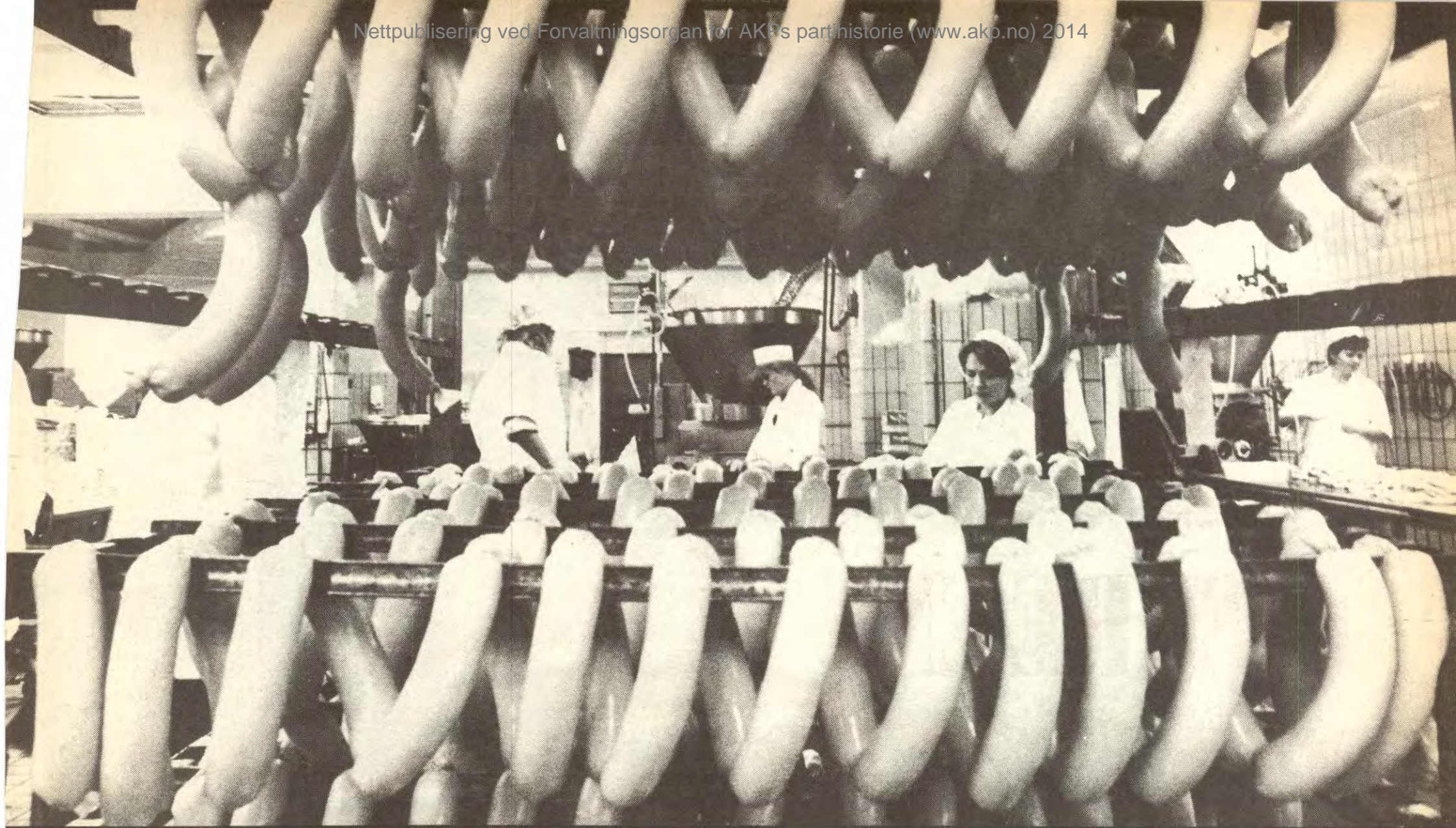
— Men det var ikke dette livet jeg hadde tenkt å leve. Jeg ville ha en pause, sa jeg. Jeg ville prøve å sove lenge om morgenen. Jeg ville bli fri.

Amore vacui, avslutter «Henrik Hansen». Tiltrekningen mot tomhet har satt ham i en kjedelig situasjon. Hans skjebne er verre enn lønnsloveri. Vi prøvde å avslutte med noen oppmuntrende ord, men fant ingen. I disse tidene er det ikke mest som tyder på at det skal bli enklere å finne seg arbeid.

— Horror vacui. Tomrom er dog det verste.

DETTE HAR HENDT MEG, er basert på lesernes egne erfaringer. Har du noe på hjertet er du velkommen i Rebells spalter. Ingen offentliggjorte manuskripter blir honorert. Personen på bildet har ingenting med teksten å gjøre.

en ene bedriften etter den andre må gi vike for regjeringas planer om omstrukturering og rasjonalisering. Styret i Stabburet A/S vedtok i januar i fjor å legge ned Stabburets bedrift i Spydeberg. FOTO: OLA SÆTHER

NORGE PÅ VEI MOT «2/3-SAMFUNNET»

«2/3-samfunnet» er systemet som fungerer for 2/3 av befolkninga. Den økende arbeidsløsheten fører oss mot et slikt samfunn. Og dette er ikke resultatet av en kortsiktig politikk.

Det er tvert imot modellen for det nye Europa, skriver Claus Jervell (leder i Rød Ungdom).

NÅR JEG skriver dette er det offisielt 165.000 arbeidsløse i Norge. Høsten -89 var 12% av ungdom under 24 år i Norge uten arbeidsinntekt. Av hele arbeidsstokken er 5% uten arbeid. I Kyst-Norge har regjeringa fratatt store deler av fiskerne levebrødet med kvotepolitikken sin. Det er lettere å få flytte-tilskudd enn hjelp for å bli boende. Det er på tide med et opprør.

Det trengs et opprør for retten til et meningsfylt liv. Vi er unge og har ikke tid til å starte vårt voksne liv på sidelinja. Vi har heller ikke tro på politikere som ikke «kan» gjøre noe med arbeidsløsheten. De framstiller arbeidsløsheten som en nødvendig overgang. Men hvordan er det i virkeligheten?

RASJONALISERING

Den norske arbeidsløsheten har to hovedkilder. For det første foregår det en gjennomgripende rasjonalisering av hele den tradisjonelle industrien. Rasjonaliseringen foregår både innad i bedriftene og på verdensbasis. Bedrifter flyttes og slås sammen. Den oppskrytne internasjonaliseringen av industrien er ikke noe annet enn en monopolisering. De store blir større og makta samles på færre hender. Innad i bedriftene innføres ny teknologi og produksjonsutstyr. Så sjøl om produksjonen økes så kuttes arbeidsstokken ned. Arbeidsløsheten er altså ikke resultat av en kortvarig krise, men et resultat av utviklinga. Det er derfor det finnes 15 millioner

arbeidsløse i EF på tross for at produksjonen og overskuddene er enorme.

«2/3-SAMFUNNET»

Den veksten som Høyre og Arbeiderpartiet hyller, skaper ikke flere arbeidsplasser. Den europeiske velferdsstaten er på vei ut. I stedet får vi «2/3-samfunnet». Det er samfunnet hvor systemet fungerer for de som er innafør, dvs. de 2/3 som har jobb og posisjon og dermed råd til å betale for den sosiale sikkerheten. Opp mot dem står de arbeidsløse, folk i distriktene, ufaglærte og deltidsarbeidende arbeidere, ofte kvinner og innvandrere. «2/3-samfunnet» er ikke resultat av kortsiktig politikk. Jeg oppfatter det som modellen for det nye Europa. Velferdsstaten skal bort. Den passet i en periode hvor industrien var basert på arbeidskrevende tungindustri og jevn økonomisk oppgang. Den moderne kapitalismen krever større fleksibilitet og omstillingsevne.

TILPASSING TIL EF

Med EFs frie flyt av varer, tjenester, kapital og arbeidskraft skal Europas folk og ressurser være slagmark for jakten på best mulige produksjonsbetingelser. Alle land vil bli tvunget til å avskaffe og innskrenke offentlige velferdsgoder. Det trengs ingen vedtak for å oppnå det. Alternativet er at landet vil få fritt tilsig av sosiale «tilfeller». Hvis noen land opprettholder et godt sosialt sikkerhetsnett vil de fungere som en magnet

på Europas utskudd. Derfor er privatisering, egenandeler og andre utsilingsmekanismer en nødvendig del av tilpassinga til EF. De offentlige nedskjæringene vi opplever i Norge er ikke en kriseløsning for å få norsk økonomi på beina igjen. Arbeidsplassene som nå fjernes i det offentlige kommer ikke tilbake hvis vi ikke sloss for dem.

VI TRENGER ET OPPRØR

Når statistikken forteller at 12% av ungdommen går arbeidsløse så er det bare toppen av isfjellet. Staten har opprettet tusenvis av nye elevplasser for å skjule ungdomsarbeidsløsheten. Når folk går ut av skolen går de rett ut i arbeidsløshet.

Kampen mot arbeidsløsheten må startes på skolene. Vi må starte der ungdom er samla og under opplæring, før noen faller utafør. Elevbevegelsen må kreve at staten tar ansvar for arbeidsløsheten. Det finnes nok av arbeidskrevende prosjekter som kan settes i gang:

- Vi trenger en opprustning av jernbanenettet. På den måten kan Norge vise at de tar drivhuseffekten på alvor. Jernbanen kan styrkes i stedet for veier og flytrafikk. Dette vil kreve mange anleggsarbeidere, ingeniører og mekaniske arbeidere.
- Det trengs en satsing i landbruk og fiske for å stoppe rovdriften som ødelegger naturgrunnlaget. Det vil kreve mer arbeid og folk med utdanning på alle nivåer.
- Hele det offentlige helse og sosialvesen

trenger ny satsing. Etter mange års nedskjæringspolitikk trengs både faglærte folk og nytenkning. Oppgavene står i kø hvis det finnes vilje til å løse dem.

● Og sist, men ikke minst, skolen og utdanningen vår. Kunnskap er grunnlag for fornuftig handling. Og elevbevegelsen må kreve at statens flåing av skoleelever tar slutt. Det norske rentenivået er rekordhøyt. Dette rammer skoleelever hardt.

Statens Lånekasse for utdanning er ingen sosial ordning lenger. Tvert i mot det er en god inntektskilde for staten. Ordningen øker arbeidsløsheten fordi den tvinger flere og flere skoleelever over på arbeidsmarkedet i tillegg til skolen. Renta på studielån må ned på nivå med prisstigninga og stipendandelen må økes kraftig.

TA UTGANGSPUNKT I SKOLENE

Det viktigste er at opprøret mot arbeidsløsheten må starte på skolene. Gjennom å stå sammen vil elevene være et eksempel for andre. Problemet i dag er at arbeidsløsheten kun blir et personlig problem for de arbeidsløse.

Gjennom å stå sammen kan vi gjøre den til et problem for politikerne og byråkratene. Vi må gjøre ungdoms virkelighet synlig, bruke stemmene våre og vise at vi ikke har tenkt å vente på at andre skal ordne opp for oss.

CLAUS JERVELL

FOTO: Lill-Ann Chepstow-Lusty

På motesirkuset vekker jeg latter.
Men i motsetning til alle andre artister
arbeider jeg gratis og betaler for kostymet.
Jeg sminker meg gjerne, og den store sminkøsen
gjør grundig arbeid.
Verken publikum eller jeg kjenner meg igjen.
Det malte smilet mitt smiler
og salen klistrer på seg sine.
Jeg har gjort den største av alle kunster:
Jeg har trådt fram
og blitt usynlig

Karin Sveen
Fra boken
«Kroppens sug,
hjertets savn»